01001892309970028

6679

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 189

23 Σεπτεμβρίου 1997

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 262

Τροποποίηση αναλυτικών προγραμμάτων σχολικών μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1) Τις διατάξεις της περ. γ) της παραγράφου 11 του άρθρου 5 και της περ. γ) της παραγράφου 2 του άρθρου 24 του Νόμου 1566/1985 «Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 167 τ.Α').

2) Το γεγονός ότι από τις διατάξεις αυτού του διατάγματος δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού (άρθρο 29Α του Ν. 1558/85 ΦΕΚ 137 τ.Α' το οποίο προσετέθη στο Νόμο αυτό με το άρθρο 27 του Ν. 2081/92 ΦΕΚ 154 τ.Α' και του άρθρου 1 παρ. 2α του Ν. 2479/1997).

3) Τη με αριθμό 35/1995 πρόταση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

4) Τη με αριθμό 251/97 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνο

Ο σκοπός και η διδακτέα ύλη του μαθήματος της Γερμανικής Γλώσσας στις Α', Β' και Γ' τάξεις Λυκείου ορίζονται ως εξής:

Α. ΓΕΝΙΚΟΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Διακρίνονται δύο διδακτικοί στόχοι:

– διδακτικοί στόχοι που ισχύουν για όλα τα μαθήματα και οι οποίοι ονομάζονται γενικοί διδακτικοί στόχοι και

– διδακτικοί στόχοι που ισχύουν αποκλειστικά για το μάθημα των γερμανικών και οι οποίοι ονομάζονται ειδικοί διδακτικοί στόχοι.

Ένας σημαντικός γενικός στόχος της σχολικής εκπαίδευσης είναι να συντελέσει στην ανάπτυξη της γενικής επικοινωνιακής ικανότητας του μαθητή, δηλαδή της ικανότητας να ανταποκρίνεται σωστά σε καταστάσεις επικοινωνίας. Πρέπει ακόμα οι μαθητές να ευαισθητοποιηθούν σε επικοινωνιακούς τρόπους συμπεριφοράς και να αποκτήσουν αντίληψη για τις συνθήκες της επικοινωνιακής πράξης.

Συνυφασμένος με το γενικό στόχο «επικοινωνιακή ικανότητα» είναι και ένας άλλος γενικός στόχος, δηλ. η ικανότητα του μαθητή για συνεργασία, η ετοιμότητα και η ικανότητα να αποδέχεται τους άλλους, να σέβεται τη γνώμη τους και να επιδιώκει τη συναίνεση στην από κοινού αντιμετώπιση των δυσκολιών και στη λύση των προβλημάτων. Απαραίτητη προϋπόθεση για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός είναι να στηρίζεται η διδασκαλία στη συνεργασία μαθητή - δασκάλου.

Σ' έναν κόσμο όπου οι γνώσεις αναπτύσσονται με ταχείς ρυθμούς και ξεπερνιώνται γρήγορα, ο παραδοσιακός τρόπος μετάδοσης γνώσεων είναι μόνο ένας στόχος της σχολικής εκπαίδευσης. Παράλληλα είναι σημαντικό να αποκτήσουν οι μαθητές ικανότητες και δεξιότητες για παραπέρα αυτοδύναμη μάθηση. Το μάθημα της γερμανικής γλώσσας όπως και τα άλλα μαθήματα εξοικειώνει το μαθητή με τις μεθόδους εργασίας που πρέπει να ακολουθεί και τον βοηθάει να αναπτύσσει στρατηγικές μάθησης και τρόπους λύσης προβλημάτων. Μ' αυτόν τον τρόπο η διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας συμβάλλει στο να αποκτούν οι μαθητές ικανότητες που τις χρησιμοποιούν και στα άλλα μαθήματα και τους δίνει τη δυνατότητα να τις αξιοποιούν με αυτενέργεια και εκτός σχολείου, π.χ. στις σπουδές τους και αργότερα στο επάγγελμά τους.

Β. ΕΙΔΙΚΟΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. ΠΕΔΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΓΛΩΣΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

Ο σπουδαιότερος διδακτικός στόχος είναι η διεύρυνση της επικοινωνιακής ικανότητας στη γερμανική γλώσσα. Η ικανότητα αυτή περιλαμβάνει τις:

– αποδεκτικές δεξιότητες (πρόσληψη πληροφοριών, ακουστική, οπτικο-ακουστική και αναγνωστική κατανόηση)

– παραγωγικές δεξιότητες (μετάδοση Πληροφοριών: ομιλία γραφή)

– δεξιότητες που στηρίζονται στο διάλογο και την αλληλοεπίδραση (άμεση προφορική - ανταλλαγή πληροφοριών με έναν ή περισσότερους συνομιλητές).

Πρέπει να γίνεται διαχωρισμός μεταξύ προφορικής επικοινωνίας (ακουστική αντίληψη, ομιλία) και γραπτής επικοινωνίας (ικανότητα στην ανάγνωση και γραφή) παρ' όλο που στην πράξη συναντούμε συχνότερα μικτές μορφές επικοινωνίας.

Η επικοινωνία στο μάθημα μπορεί να είναι πραγματική ή τεχνητή (προσποιητή). Η πραγματική επικοινωνία λαμβάνει χώρα στην αίθουσα διδασκαλίας. Συνομιλητές είναι οι μαθητές στο μαθητικό τους ρόλο και ο δάσκαλος στο δι-

δακτικό του ρόλο (π.χ. μαθητής και δάσκαλος συζητούν για τα σχέδια των διακοπών τους). Στην τεχνητή (προσποιητή) επικοινωνία οι μαθητές προσποιούνται πράξεις ή/και πρόσωπα (π.χ. ένας μαθητής μεταφέρεται νοερά στη θέση ενός Έλληνα – τουρίστα σε μια γερμανική πόλη και προσπαθεί να προσανατολιστεί σε καθημερινές καταστάσεις).

Ακόμα θα πρέπει να προβλέπονται δραστηριότητες στο μάθημα στις οποίες θα τονίζεται η αισθητική πλευρά της γλώσσας (π.χ. ποιήματα, τραγούδια, διηγήματα, Horspiele), καθώς και δραστηριότητες – κατά τις οποίες γίνεται γλωσσική μεταφορά από τα γερμανικά στα ελληνικά και το αντίστροφο. Η μετάφραση θεωρείται αυτοδύναμος διδακτικός στόχος, διότι οι μαθητές στην Ελλάδα μπορούν εύκολα να βρεθούν σε κατάσταση επικοινωνίας, κατά την οποία θα χρειαστεί να «μεταφέρουν γλωσσικά» πληροφορίες από τα ελληνικά στα γερμανικά και το αντίστροφο.

Έτσι, για το μάθημα της γερμανικής γλώσσας προκύπτουν τα εξής πέντε βασικά πεδία επικοινωνίας:

– επικοινωνία που στηρίζεται στον άμεσο διάλογο και στην άμεση αλληλεπίδραση
  • πραγματική επικοινωνία
  • τεχνητή επικοινωνία
– πρόσληψη πληροφοριών
– μεταβίβαση πληροφοριών
– η αισθητική πλευρά της γλώσσας
– η μετάφραση

Τα πέντε πεδία επικοινωνίας πραγματώνονται στους ακόλουθους επιμέρους γλωσσικούς τομείς:

– γραφή (ορθογραφία)
– προφορά και τονισμός
– λεξιλόγιο και παραγωγή λέξεων
– γραμματική, μορφολογία, σύνταξη, γραμματική μέσα στο κείμενο (π.χ. συνδέσεις προτάσεων)
– λεκτικές πράξεις (λειτουργίες της γλώσσας: π.χ. να εκφράζουν απορίες, να προτείνουν, να διατυπώνουν υποθέσεις κ.τ.λ.)
– καταστάσεις επικοινωνίας, είδη κειμένων
– θεματικές περιοχές (μαζί με τα στοιχεία πολιτισμού)

Στο Λύκειο οι μαθητές διαθέτουν αυξημένες νοητικές και γνωστικές ικανότητες και αναπτύσσονται σε αυτόνομους και υπεύθυνους ανθρώπους. Έτσι δίνονται οι προϋποθέσεις, υπερβαίνοντας τα όρια της ατελούς μελέτης και εξάσκησης, να δημιουργήσουν μια δική τους διαδικασία μάθησης και να εμβαθύνουν στις βασικές δομές της γλώσσας και στις συνθήκες λεκτικών πράξεων (επικοινωνίας). Γι' αυτό το λόγο συντάσσεται ένας ιδιαίτερος διδακτικός τομέας, ο εξής: «Διαλογισμός και γνώση (ανάπλαση γνώσεων) για μάθηση, γλώσσα και επικοινωνία».

Αυτός ο διδακτικός τομέας θα συμβάλει, ώστε οι μαθητές:

– να βελτιώσουν τη διαδικασία εκμάθησης της γλώσσας στο σχολείο,
– να μπορούν να ελέγχουν την επικοινωνιακή συμπεριφορά τους, για να είναι σε θέση να επικοινωνούν επιτυχώς έστω και με περιορισμένες γλωσσικές δεξιότητες ακόμη και στις περιπτώσεις που παρουσιάζονται δυσκολίες,
– να μπορούν να επεκτείνουν τις γνώσεις τους εκτός σχολείου μόνοι τους χωρίς δάσκαλο, ανάλογα με τις ατομικές ανάγκες τους.

Κατά τη διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας και για να επιτευχθούν οι διδάκτικοί στόχοι, θα πρέπει να δίνεται βάρος στα ακόλουθα σημεία:

Το μάθημα στο Λύκειο αποσκοπεί στην περαιτέρω ανάπτυξη των δεξιοτήτων σε όλα τα επίπεδα επικοινωνίας.

Ένα σημείο στο οποίο πρέπει να δοθεί βάρος είναι η προώθηση των αποδεικτικών δεξιοτήτων (πρόσληψη πληροφοριών). Εδώ πρέπει να μεταδοθούν στρατηγικές, που επιτρέπουν στους μαθητές να κατανοούν μόνοι τους γερμανικά κείμενα.

Ένα άλλο σημείο που πρέπει να τονιστεί είναι ο διάλογος, ο οποίος εκτός από τη πρόσληψη πληροφοριών - αποτελεί ένα σημαντικό από άποψη χρησιμότητας τομέα της γερμανικής γλώσσας. Αντίθετα, ο μονόλογος μπαίνει, κατά κάποιο τρόπο, σε δεύτερη θέση.

Το γράψιμο επίσης κατέχει μια ιδιαίτερη θέση λόγω του σημαντικού αποτελέσματος ως προς τη μάθηση, αν και ως δεξιότητα είναι δευτερεύουσας σημασίας. Τελικά στο Λύκειο αποκτά ιδιαίτερη σημασία ο διδακτικός τομέας «Ανάπλαση γνώσεων και γνώση για μάθηση, γλώσσα και επικοινωνία».

Στον τομέα των γλωσσικών μέσων (γλωσσικοί επιμέρους τομείς) δίνεται βάρος στα ακόλουθα σημεία:

– Προοδευτική συστηματοποίηση της εργασίας, όσον αφορά τη γραμματική και το λεξιλόγιο
– Συστηματοποίηση της άσκησης προφοράς
– Επιπλέον δίνεται προσοχή και γίνεται εξάσκηση στους κανόνες που διέπουν τη γραπτή γλώσσα.

Αν και οι μαθητές στο Λύκειο κάνουν περισσότερες σκέψεις για το επαγγελματικό μέλλον τους, τα σχέδιά τους όμως είναι σπάνια τόσο συγκεκριμένα, ώστε να μπορούν να φανταστούν για ποιον ακριβώς σκοπό μαθαίνουν Γερμανικά και ποιες ωφέλειες θα αποκομίσουν από τη γλώσσα. Από τα παραπάνω λοιπόν, συμπεραίνεται ότι στον καθορισμό ειδικών διδακτικών στόχων μόνο περιορισμένα μπορεί να ληφθεί υπόψη η πιθανή μελλοντική χρησιμοποίηση της γλώσσας (καταστάσεις επικοινωνίας, είδη κειμένων). Από την άλλη πλευρά πρέπει οι μαθητές, που προετοιμάζονται ήδη για μια συγκεκριμένη κατάσταση επικοινωνίας ή που περιστασιακά επικοινωνούν σε μία τέτοια (σπουδές σε μία γερμανόφωνη χώρα, αλληλογραφία, Γερμανοί φίλοι κ.λπ.), να έχουν την ευκαιρία να οικειοποιηθούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για τις (πιθανές) ανάγκες τους. Αυτό έχει δύο συνέπειες για το μάθημα:

– Πρέπει να αποκτηθούν προσαρμόσιμες γνώσεις και δεξιότητες που να μπορούν εύκολα να χρησιμοποιηθούν σε πραγματικές καταστάσεις επικοινωνίας. Η μάθηση λοιπόν θα πρέπει να λαβαίνει χώρα σε όσο το δυνατόν πιο αυθεντικές καταστάσεις επικοινωνίας. Κάποιος που είναι συνηθισμένος να επικοινωνεί κατά το μάθημα στη γερμανική γλώσσα θα μπορεί να κάνει το ίδιο και εκτός μαθήματος. Όποιος όμως στο μάθημα εξασκείται μόνο σε καταστάσεις επικοινωνίας (στο φούρνο, στη θυρίδα έκδοσης εισιτηρίων κ.τ.λ.) και μαθαίνει κυρίως Γραμματική και Λεξιλόγιο, θα αντιμετωπίσει δυσκολίες να χρησιμοποιήσει αυτά που έμαθε ελεύθερα εκτός μαθήματος σε άλλες καταστάσεις επικοινωνίας.

– Οι μαθητές θα πρέπει να προετοιμάζονται να διευρύνουν μόνοι τις γνώσεις τους και να εμβαθύνουν στα Γερμανικά ανάλογα με τις προσωπικές ανάγκες τους. Γι' αυτό το λόγο σ' αυτό το αναλυτικό πρόγραμμα προβλέπεται ένας ιδιαίτερος τομέας μάθησης: «Διαλογισμός (Ανά-

πλαση) και γνώση μέσω μάθησης, γλώσσας και επικοινωνίας», ο οποίος θα προσφέρει σημαντική βοήθεια.

2. ΕΙΔΙΚΟΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΠΕΔΙΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

2.1. ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΤΗ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ

Η διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας στο Λύκειο καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από πραγματικές καταστάσεις επικοινωνίας. Στο μάθημα δημιουργούνται συνεχώς καταστάσεις, οι οποίες δίνουν στο δάσκαλο και τους μαθητές ευκαιρία για επικοινωνία. Το μάθημα και η ίδια η διαδικασία μάθησης προσφέρει επίσης πολλές δυνατότητες για πραγματική επικοινωνία μέσα στο μάθημα. Αυτή η επικοινωνία θα πρέπει να παίζει μεγαλύτερο ρόλο στο μάθημα του Λυκείου (σύγκρινε με Γ3).

Στο Λύκειο, με το πέρασμα της ηλικίας, ελαττώνεται η επιθυμία των μαθητών να υποδυθούν ρόλους. Γι' αυτό το λόγο πρέπει τα καθαρά παιγνίδια ρόλων να αντικαθίστανται σταδιακά με «προγραμματισμένα παιγνίδια» που προκύπτουν από τον κόσμο σκέψης και εμπειριών των μαθητών και αγγίζουν τη φαντασία, την πραγματικότητα και τα πνευματικά ενδιαφέροντά τους (Planspiele – προγραμματισμένα παιγνίδια – μεταφέρεται ο ίδιος μαθητής σε μια υποθετική κατάσταση – του λέμε π.χ. «Φαντάσου ότι πρέπει να περάσεις ένα χρόνο σε ένα έρημο νησί, όπου υπάρχουν μόνο τα απαραίτητα για επιβίωση. Ανάφερε 5 πράγματα που σου είναι τόσο απαραίτητα, ώστε θα τα έπαιρνες μαζί σου. Αιτιολόγησε). Όσο διευρύνονται οι γνώσεις τους στη γλώσσα, θα πρέπει οι μαθητές να περνούν σε όλο και πιο ελεύθερες μορφές έκφρασης. Οι διδακτικοί στόχοι της τρίτης Γυμνασίου εξακολουθούν να ισχύουν και διευρύνονται. Οι μαθητές θα πρέπει στις τρεις τάξεις του Λυκείου σταδιακά και ανάλογα με το επίπεδο μάθησης της κάθε τάξης να είναι σε θέση:

– να παρακολουθούν την πραγματική επικοινωνία στο μάθημα και να παίρνουν ενεργά μέρος σ' αυτή (π.χ. να επηρεάζουν τη συνομιλία, να παρακαλούν για διευκρίνιση ή επανάληψη και να επιβεβαιώνουν ότι κατανόησαν μια απάντηση, να διατυπώνουν εκ νέου προτάσεις, να κάνουν περιλήψεις, να παίρνουν θέση κ.τ.λ.)

– να διεξάγουν μια συνομιλία για ένα συγκεκριμένο θέμα ή μια συνομιλία σε προσποιητή επικοινωνία και σταδιακά να χρησιμοποιούν πιο σύνθετα μέσα προφορικής έκφρασης

– να χρησιμοποιούν στρατηγικές και τεχνικές ανάλογες με το επίπεδο μάθησης, οι οποίες θα προωθούν την επίτευξη επικοινωνιακής διαδικασίας δηλ. περιφραστικές εξηγήσεις, όταν προκύπτουν δυσκολίες διατύπωσης κ.τ.λ.).

2.2. ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Η κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου είναι μία από τις στοιχειώδεις επικοινωνιακές ικανότητες. Επιπλέον αποτελεί προϋπόθεση για ομιλία/γραφή, καθώς και για την ίδια την εκμάθηση της γλώσσας. Γι' αυτούς τους λόγους θα πρέπει στο μάθημα να δίνεται βάρος στην προώθηση των αποδεκτικών δεξιοτήτων στο Λύκειο. Ανώτατος διδακτικός στόχος είναι η αποκωδικοποίηση ενός κειμένου του προφορικού ή γραπτού λόγου ανάλογα με το είδος του κειμένου και τους εκάστοτε στόχους κατανόησης. Τις περισσότερες φορές δεν πρόκειται για κατανόηση λέξη προς λέξη αλλά για συνολική και επί λεκτική κατανόηση.

Η κατανόηση ενός κειμένου επιτυγχάνεται μέσω γενικών γλωσσικών ικανοτήτων (π.χ. διεύρυνση του λεξιλογίου) καθώς επίσης και μέσω ειδικών ικανοτήτων δεξιότητας. Η συστηματική εξάσκηση για την κατανόηση ενός κειμένου στο Λύκειο πρέπει να επικεντρώνεται κυρίως στο εξής: Να ασκούνται οι μαθητές σε στρατηγικές που να καθιστούν δυνατή την κατανόηση στην ξένη γλώσσα.

Αυτές οι στρατηγικές είναι κυρίως:

– ο περιορισμός στην πρόσληψη των πλέον απαραίτητων και ενδιαφερουσών πληροφοριών.

– η προσπάθεια διαφορετικής εμβάθυνσης ως προς την κατανόηση, ανάλογα κάθε φορά με το είδος του κειμένου και τον προσωπικό στόχο κατανόησης (γενική άποψη, κατανόηση των σπουδαιότερων πληροφοριών, πρόσληψη συγκεκριμένων πληροφοριών, λεπτομερής κατανόηση). Με αυτή την προσπάθεια συνδέεται και η ικανότητα επικέντρωσης σε βασικότερες πληροφορίες και ταυτόχρονα απόρριψης άλλων δευτερεύουσας σημασίας.

– η ενεργοποίηση γνώσεων που ήδη υπάρχουν («Τι περιμένω από ένα κείμενο με τον τίτλο «Χ», «Τι ξέρω γι' αυτό το θέμα»), η διατύπωση υποθέσεων για ένα κείμενο και ο έλεγχός τους (Πιθανόν το κείμενε λέει ότι ...»).

– η δυνατότητα διάκρισης σπουδαίων πληροφοριών από λιγότερο σπουδαίες.

– η επικέντρωση σε τμήματα του κειμένου ευκολότερα κατανοητά και η αξιοποίηση (εκμετάλλευση) αυτών για την αποκωδικοποίηση τμημάτων του κειμένου γλωσσικά δυσκολοκατανόητων.

– η απόκτηση γενικής εποπτείας του επικοινωνιακού χώρου (δηλ. της επικοινωνιακής κατάστασης) – «Ποιος επικοινωνεί με ποιον σε ποια κατάσταση και με ποια πρόθεση, για ποιο θέμα» – και η αξιοποίησή του για την κατανόηση του κειμένου. Εδώ ανήκει και η ικανότητα ταύτισης των συνομιλητών με τους ρόλους τους και η ικανότητα διάκρισης της σχέσης μεταξύ των συνομιλητών (φίλοι ή γνωστοί/ξένοι – σχέση ισότιμη/ σχέση ιεραρχική). Η σωστή ερμηνεία τέτοιων παραγόντων είναι συχνά απαραίτητη για την κατανόηση κειμένων.

– η αξιοποίηση των γλωσσικών συμφραζομένων, των καταστάσεων και των πληροφοριών του κειμένου, κατά κύριο λόγο για:

• την αποκόμιση πληροφοριών για τη συνέχεια ενός κειμένου

• την κατανόηση μη κατανοηθεισών πληροφοριών (λέξεων, εκφράσεων, προτάσεων...)

– η χρησιμοποίηση στον προφορικό λόγο μη ρηματικών (μη λεκτικών) (χειρονομίες, μιμική), προσωδιακών (εκτόνιση, τόνος στην πρόταση) και παραγλωσσικών στοιχείων (ένταση φωνής, τονισμός, ταχύτητα λόγου...) με σκοπό την κατανόηση.

– η ερμηνεία του οπτικού περιβάλλοντος ενός κειμένου (π.χ. του τρόπου που είναι τυπωμένο, των σημείων στα οποία δίνεται έμφαση, των εικόνων, του χωρισμού εμφανών ενοτήτων).

– η αναγνώριση της δομής ενός κειμένου με βάση στοιχεία του περιεχομένου, στοιχεία λογικά και στοιχεία που αποτελούν τους συνδετικούς κρίκους του κειμένου.

– η χρησιμοποίηση κομματιών του κειμένου, όπως αριθμοί, κύρια ονόματα, γεωγραφικοί όροι, παραγωγικά ονόματα, διεθνούς χρήσης λέξεις κ.τ.λ.

– η χρησιμοποίηση των κανόνων και η παραγωγή λέξεων

με σκοπό την κατανόηση καινούριων λέξεων (π.χ. «Umweltschutz»).

Στο Λύκειο τέτοιου είδους στρατηγικές πρέπει να καθίστανται οικείες στους μαθητές και να βρίσκονται στο κέντρο της εξάσκησης κατανόησης. Συγχρόνως δεν συνιστάται η μέθοδος κατανόησης ενός κειμένου λέξη προς λέξη. Πολύ περισσότερο πρέπει να συνεχίσει να αναπτύσσεται η ικανότητα πρόσληψης πληροφοριών από κείμενα με κλιμακούμενες δυσκολίες (π.χ. κείμενα με νέες λέξεις ή με νέα γραμματική ή συντακτικά φαινόμενα). Άλλες τεχνικές, κατευθυνόμενες από τον καθηγητή, είναι: π.χ. να απαντούν οι μαθητές σε ερωτήσεις σχετικές με το κείμενο, να ταξινομούν εικόνες στα κατάλληλα μέρη των κειμένων, να επανακατασκευάζουν ένα κείμενο που άκουσαν ή διάβασαν από μεμονωμένες προτάσεις, να ταξινομούν λέξεις ή συντάγματα από ένα κείμενο σε εναλλακτικές μορφές έκφρασης που τους έχουν δοθεί, να αναγνωρίζουν, αν λείπουν από κάποιο κείμενο, μεμονωμένες εκφράσεις που τους έχουν δοθεί (π.χ. να σημειώνουν «σωστό – λάθος»), να συμπληρώνουν γραπτά νοηματικά κενά σε ένα κείμενο (λέξεις ή μικρά συντάγματα, τα οποία μπορεί και να τους έχουν δοθεί από πριν), να αντιστοιχούν την αρχή ή το τέλος προτάσεων σε κάποια κείμενα, που έχουν ακούσει ή διαβάσει, να ανταποκρίνονται σε ένα απλό κείμενο οδηγιών (π.χ. να παίζουν ένα παιχνίδι με βάση τις οδηγίες ή να γράφουν μια λίστα με ψώνια, με βάση μια απλή συνταγή μαγειρικής).

Στις τεχνικές πρόσληψης πληροφοριών οι μαθητές μπορούν να ασκηθούν καλύτερα, όταν ασχοληθούν με αυθεντικά κείμενα, που προκαλούν το ενδιαφέρον των μαθητών και συνεπώς υποστηρίζουν ένα φυσικό τρόπο ακοής και διαβάσματος (π.χ. αποσπάσματα από νεανικά βιβλία, άρθρα και εφημερίδες και περιοδικά, αγγελίες, συνεντεύξεις). Το βαθμό δυσκολίας δε θα πρέπει να προσδιορίζει η έκταση των κειμένων, αλλά το είδος τους και οι αναφερόμενες σ' αυτά ασκήσεις.

ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Τάξη Α' έως Γ'

Οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοούν συνολικά ή επιλεκτικά αυθεντικά κείμενα που περιέχουν διαλόγους ή μονολόγους, από τον τομέα των εμπειριών ή των ενδιαφερόντων τους. Τα κείμενα θα πρέπει να περιέχουν ποσότητα πληροφοριών ανάλογη με το επίπεδο του μαθητή και να έχουν λίγες άγνωστες λέξεις, των οποίων η σημασία θα συνεπάγεται από τα συμφραζόμενα και θα επηρεάζει την κατανόηση. Η ταχύτητα του λόγου θα πρέπει να είναι η κανονική και η προφορά να μην έχει ή να έχει ελάχιστα διαλεκτικά στοιχεία.

Διάρκεια των κειμένων:

- Α' τάξη το πολύ 6 λεπτά
- Β' τάξη το πολύ 8 λεπτά
- Γ' τάξη το πολύ 10 λεπτά

ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοούν αυθεντικά ή φαινομενικά αυθεντικά κείμενα με θέματα τα οποία έχουν σχέση με τις εμπειρίες και τα ενδιαφέροντά τους. Τα κείμενα μπορούν να περιέχουν άγνωστες λέξεις, των οποίων η σημασία θα συνεπάγεται από τα συμφραζόμενα ή δε θα είναι σημαντικές για την κατανόηση.

Έκταση των κειμένων:

- Α' τάξη το πολύ 600 λέξεις
- Β' τάξη το πολύ 700 λέξεις
- Γ' τάξη το πολύ 800 λέξεις

Αυτά τα δεδομένα σχετικά με την έκταση του κειμένου από μόνα τους δε λένε τίποτα για το βαθμό δυσκολίας του, επειδή αυτόν τον προσδιορίζουν όχι η έκταση, αλλά το είδος του κειμένου και οι αναφερόμενες σ' αυτό ασκήσεις. Γι' αυτό το λόγο η έκταση κειμένων όπως δίνεται αυτή παραπάνω δεν πρέπει να θεωρείται δεσμευτική και δεν αποκλείει μικρότερα κείμενα.

2.3. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Πρόσληψη και μεταβίβαση πληροφοριών βρίσκονται συχνά σε στενή σχέση μεταξύ τους και εμφανίζονται πολλές φορές ταυτόχρονα και στην πραγματικότητα και στο μάθημα. Πρέπει όμως να διδάσκονται και να ασκούνται οι μαθητές σ' αυτές με διαφορετικές τεχνικές. Και οι διδακτικοί στόχοι διαφέρουν μεταξύ τους, ανάλογα με το επίπεδο γνώσεων, μια και οι αποδεκτικές δεξιότητες της πρόσληψης πληροφοριών αναπτύσσονται γρηγορότερα από τις παιδαγωγικές της μεταβίβασης πληροφοριών. Γι' αυτό πρέπει να γίνεται πιο εντατική άσκηση στην ομιλία και τη γραφή απ' ότι στην ακουστική και αναγνωστική κατανόηση.

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Μεταβίβαση πληροφοριών, δηλαδή «μονόλογος», θα πρέπει να εμφανίζεται μόνο στα πλαίσια διαλόγου (π.χ. εντός μιας συνομιλίας). Σ' αυτό το επίπεδο γνώσης της γλώσσας θα ήταν επιβαρημένοι οι μαθητές με είδη κειμένου που περιέχουν μονόλογο, όπως διάλεξη ή ομιλία, που προϋποθέτουν πλήρως μακρύ μονόλογο ανεξάρτητο από επικοινωνιακή κατάσταση. Η ομιλία σ' αυτό το επίπεδο συσχετίζεται με το συνομιλητή και είναι στενά συνδεδεμένη με την επικοινωνιακή κατάσταση. Εννοείται ότι θα πρέπει να εισχωρήσει βαθμιαία στην ομιλία που είναι συνδεδεμένη με επικοινωνιακή κατάσταση, ομιλία που να αναφέρεται σε κάποιο θέμα («μιλώ για»), π.χ.

- περιγραφική: σύντομη συναφής περιγραφή όντων, πραγμάτων κ.τ.λ.
- αφηγηματική: σύντομη αναφορά ή διήγηση ενός συμβάντος/βιώματος
- επιχειρηματολογία: σύντομη έκφραση άποψης (π.χ. αναφορά σε μια άποψη και διατύπωση μιας εναλλακτικής άποψης και αιτιολόγηση).

ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Έχει διαπιστωθεί ότι ο γραπτός λόγος είναι μια δεξιότητα που χρειάζονται σχετικά σπάνια οι μαθητές σε αυθεντικές εκτός σχολείου επικοινωνιακές καταστάσεις. Από την άλλη πλευρά η παραγωγή γραπτών κειμένων προωθεί τη διαδικασία μάθησης σε μεγάλο βαθμό, επειδή οι μαθητές σχεδιάζουν και πραγματώνουν τη γλώσσα σιγά, συγκεντρωτικά και συνειδητά (κατά το γραπτό λόγο εγείρονται σχετικά υψηλές απαιτήσεις και στην τυπική ορθότητα). Συνεπώς ο γραπτός λόγος ανταποκρίνεται στο γνωστικό και νοητικό επίπεδο των μαθητών Λυκείου. Γι' αυτό θα πρέπει να δίδεται στο γραπτό λόγο ιδιαίτερη σημασία.

– Ο γραπτός λόγος θα πρέπει, – αν είναι δυνατόν, να είναι αυθεντικός (π.χ. αλληλογραφία της τάξης, έγγραφες αιτήσεις σε αρχές, παρακλήσεις για πληροφοριακό υλικό κ.τ.λ. (Αυτό εμπειρικά χρησιμεύει ως σπουδαίο κίνητρο, επειδή υπάρχει μια αυθεντική κατάσταση χρησιμότητας με πραγματικούς γερμανόφωνους συνομιλητές. Αν υπάρξει ανάγκη, μπορούμε να ανατρέξουμε στον τεχνητό (προ-

σποιητό) γραπτό λόγο, π.χ. μια πλασματική προσωπική επιστολή σε έναν πλασματικό Γερμανό φίλο.

Συμπληρωματικά προσφέρεται ελεύθερο δημιουργικό γράψιμο, το οποίο ενδιαφέρει τη δημιουργική ανάγκη έκφρασης των μαθητών π.χ. εφευρίσκουν μια ιστορία που αναφέρεται σε μια ανοιχτή εικόνα.

Ο συναφής προφορικός και γραπτός λόγος είναι εξαιρετικά περίπλοκες και δύσκολες διαδικασίες, γιατί σ' αυτές ενεργοποιούνται όλα τα επίπεδα της γλώσσας ταυτόχρονα (προφορά/γραπτός λόγος, μορφοσύνταξη, λεξιλόγιο, συνοχή κειμένου, περιεχόμενο, δομή...).

Έχει διαπιστωθεί ότι οι μαθητές τις περισσότερες φορές δυσανασχετούν από την περιπλοκότητα της άσκησης. Γι' αυτό θα πρέπει το κείμενο να διδάσκεται σταδιακά και να γίνεται τμηματική η επεξεργασία του συγκεκριμένα σ' ένα γραπτό κείμενο θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

– Διευκρίνιση της κατάστασης (ποιος γράφει σε ποιον και για ποιο θέμα, αφορμή, στόχος, είδος κειμένου).

– Διευκρίνιση περιεχομένου (π.χ. συλλογή και ταξινόμηση των κυριότερων σημείων (λέξεων), σχεδιασμός δομής περιεχομένου).

– Καταγραφή κατά την προετοιμασία απλών προτάσεων.

– Γραφή ολόκληρου του κειμένου, αφού δοθεί προσοχή στη δομή του (σύνδεσμοι, αντωνυμίες, σύνταξη προτάσεων...).

– Εκ νέου επεξεργασία, διόρθωση.

Με αυτό τον τρόπο μειώνεται η περιπλοκότητα της (επικοινωνιακής) άσκησης, επειδή οι μαθητές μπορούν να συγκεντρώνουν κάθε φορά την προσοχή τους σε ένα μόνο τομέα.

Στο γραπτό και προφορικό λόγο θα πρέπει να γίνει εκμετάλλευση όλων των δυνατοτήτων, ώστε να γίνει η διόρθωση από τους ίδιους τους μαθητές. Κατά την εκτίμηση θα πρέπει να παίξει σπουδαίο ρόλο το είδος του κειμένου, η σχέση των συμμετεχόντων, και η σκοπιμότητα του κειμένου) και όχι μόνο η γλωσσική μορφή.

2.4. Η ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Η ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων και η τακτική ενασχόληση μ' αυτά μπορεί να εμπλουτίσει σημαντικά το μάθημα, επειδή αυτά επιτρέπουν στους μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα τον κόσμο και τους ανθρώπους και ακόμα δίνουν αφορμές για πραγματικές γλωσσικές πράξεις.

Ο δάσκαλος θα πρέπει να επιδιώκει:

– να αφυπνίσει την επιθυμία των μαθητών του να διαβάσουν λογοτεχνικά κείμενα (ποιήματα, τραγούδια, μύθους, διηγήματα κ.ά.)

– να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές στην αισθητική πλευρά της γλώσσας

– να μεταδώσει, μέσα από την ενασχόληση με λογοτεχνικά κείμενα πληροφορίες για τον πολιτισμό των γερμανόφωνων χωρών.

Η ενασχόληση με τη λογοτεχνία θα πρέπει να ευχαριστεί τους μαθητές. Γι' αυτό πρέπει να επιλέγονται λογοτεχνικά κείμενα που έχουν σχέση με τις εμπειρίες τους (π.χ. λογοτεχνία για νέους). Επειδή τα λογοτεχνικά κείμενα έχουν συχνά πολύτιμο χαρακτήρα, θα πρέπει να μαθαίνουν οι μαθητές να προσέχουν και τον τρόπο έκφρασης.

Η ενασχόληση με τα λογοτεχνικά κείμενα μπορεί να γίνεται και βάσει της προσωπικής άποψης του κάθε μαθητή. Ο μαθητής θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να δώσει τη δική του ερμηνεία στο κείμενο. Σ' αυτές τις περιπτώσεις αρκεί να εμπνευστεί γλωσσικά το κείμενο, όσο απαιτεί αυτή η υποκειμενική προσέγγιση.

Οι διδακτικοί στόχοι της Γ' τάξης Γυμνασίου παραμένουν και διευρύνονται. Η ενασχόληση με τα λογοτεχνικά κείμενα μπορεί να γίνεται έτσι, ώστε οι μαθητές να παρακινούνται να εξωτερικεύουν τη γνώμη τους για το περιεχόμενο (επίσης και για τη μορφή: (konkrete Poesie), να δημιουργούν παράλληλα κείμενα και ίσως ακόμη να παράγουν και οι ίδιοι.

Αν θεωρείται σκόπιμο, μπορούν να μεταβιβαστούν και πληροφορίες για συγγραφείς και για ενδιαφέροντα από άποψη ιστορίας της λογοτεχνίας, γεγονότα σε μορφή που να συμβαδίζει με την ηλικία.

2.5. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η μετάφραση παίζει, σε σχέση με τα άλλα πεδία επικοινωνίας, δευτερεύοντα ρόλο. Μεταφραστικές ασκήσεις μπορούν να γίνονται σε συγκριτική βάση, όταν πρόκειται για δύσκολα γλωσσικά φαινόμενα, και θα πρέπει να εντάσσονται σε τεχνητές καταστάσεις επικοινωνίας.

Δεν πρέπει με κανέναν τρόπο να χρησιμοποιηθεί αυτό το πεδίο επικοινωνίας περισσότερο απ' όσο χρειάζεται, π.χ. να μη γίνεται αδικαιολόγητη χρήση της μητρικής γλώσσας, κατά τη μελέτη των κειμένων, ή κατά την καθημερινή επικοινωνία στο μάθημα.

Οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να μεταφράζουν σε καθημερινές καταστάσεις προφορικής επικοινωνίας μεταξύ Ελλήνων και Γερμανών. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται τόσο να είναι τα γερμανικά μορφολογικά ορθά, όσο να είναι κατανοητά.

3. ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΓΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΝΩΣΗ ΓΙΑ ΜΑΘΗΣΗ, ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Στο Λύκειο οι μαθητές διαθέτουν αυξημένες νοητικές και γνωστικές ικανότητες και αναπτύσσονται σταδιακά σε αυτόνομους και υπεύθυνους ανθρώπους. Έτσι δίνονται οι προϋποθέσεις, υπερβαίνοντας τα όρια της απλής μελέτης και εξάσκησης, να προσαρμόσουν τη διαδικασία μάθησης στις ανάγκες τους και να εμβαθύνουν στις βασικές δομές της γλώσσας και στις συνθήκες λεκτικών πράξεων (επικοινωνίας).

Αυτή η γνώση δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά πρέπει να προωθήσει τη διαδικασία μάθησης και την επικοινωνιακή συμπεριφορά. Ο διδακτικός τομέας «Ανάπλαση γνώσεων και γνώσης για μάθηση, γλώσσα και επικοινωνία» πρέπει να συμβάλλει, ώστε:

α. να βελτιώσουν οι μαθητές, όσο το δυνατό περισσότερο, τη διαδικασία της εκμάθησης της γλώσσας στα σχολεία.

β. να ελέγχουν την επικοινωνιακή συμπεριφορά τους, ακόμα και όταν δεν κατέχουν πολύ καλά τη γλώσσα.

γ. να μπορούν να επεκτείνουν τις γνώσεις τους εκτός σχολείου μόνοι τους, χωρίς δάσκαλο, ανάλογα με τις ατομικές ανάγκες τους.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Για το μάθημα των Γερμανικών στο Λύκειο θα πρέπει αυτός ο διδακτικός τομέας να παίξει σίγουρα ένα σπουδαίο ρόλο. Προσφέρει πλήθος δυνατοτήτων για αυθεντικές λεκτικές πράξεις στα Γερμανικά. Οι διδακτικοί στόχοι είναι γενικοί και δεν μπορούν να δοθούν ξεχωριστά για κάθε τάξη. Μέχρι το τέλος του Λυκείου θα πρέπει όμως οι μαθητές να έχουν αποκτήσει βασικές γνώσεις για ικανο-

ποιητική χρήση της γερμανικής γλώσσας.

Στο α: Ανάπλαση ιδεών και εμπειριών και γνώσεις για την εκμάθηση γλωσσών γενικά

– Οι μαθητές πρέπει να μάθουν να αντιμετωπίζουν με κριτικό πνεύμα τις θέσεις τους και τις πεποιθήσεις τους για την εκμάθηση γλωσσών και να τις ανταλλάσσουν στη συνομιλία με άλλους.

– Θα πρέπει να αντιμετωπίζουν τις διδακτικές εμπειρίες τους και να είναι έτοιμοι να τις χρησιμοποιήσουν για την περαιτέρω διαδικασία μάθησης.

– Θα πρέπει να βρουν το δικό τους «στυλ» μάθησης και να μπορούν να οργανώσουν αντίστοιχα τη διαδικασία.

– Θα πρέπει να γνωρίζουν διάφορες τεχνικές μάθησης και να είναι σε θέση να τις εφαρμόζουν για να επεκτείνουν μόνοι τις γνώσεις τους.

– Τέτοιες τεχνικές μάθησης είναι π.χ.: αποστήθιση, σημειώσεις, επανάληψη, αντιγραφή, διάβασμα μεγαλόφωνα, μετάφραση, συλλογή παραδειγμάτων και κατάταξη αυτών, σύγκριση με τη μητρική γλώσσα, χρήση οπτικών βοηθητικών μέσων κ.τ.λ.

– Θα πρέπει να είναι έτοιμοι να δοκιμάσουν διάφορες τεχνικές μάθησης και να αναπτύξουν περαιτέρω τη δική τους συμπεριφορά μάθησης ανάλογα με τον τρόπο μάθησης και τις εμπειρίες τους.

– Θα πρέπει να είναι σε θέση να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν τις αποδόσεις τους - (καλές επιδόσεις και αδύνατα σημεία) - και γενικότερα αλλά και αναφορικά με κάποια συγκεκριμένη απόδοση / άσκηση ((ορθότητα, ευχέρεια, καταλληλότητα).

Στο β: Ανάπλαση γνώσεων και γνώσεις για γλώσσα και επικοινωνία

Αυτός ο διδακτικός τομέας αναλύεται λεπτομερέστερα σε σχέση με τους τομείς δεξιοτήτων (Γ2) και τους γλωσσικούς επιμέρους τομείς (Γ4). Εδώ παραθέτονται περιληπτικά οι σπουδαιότερες απόψεις.

– Γνώσεις για τις προϋποθέσεις της επικοινωνίας στα διάφορα επικοινωνιακά πεδία.

Εδώ πρόκειται για στρατηγική και πραγματική γνώση που πρέπει να διαθέτει ένας ομιλητής, για να μπορεί να επικοινωνεί επιτυχώς - γενικά και με ατελείς γλωσσικές γνώσεις.

– Στρατηγικές κατανόησης, π.χ. η ικανότητα να χρησιμοποιεί διαφορετικούς τρόπους διαβάσματος ανάλογα με το είδος του κειμένου και το στόχο κατανόησης (→ Γ 2.2.).

– Στρατηγικές παραγωγής, π.χ. η ικανότητα σχεδιασμού γραπτής παραγωγής του κειμένου και βαθμιαίας πραγματοποίησης των ξεχωριστών επιπέδων του κειμένου (→ Γ 2.3).

– Στρατηγικές που στηρίζονται στην αλληλεπίδραση, π.χ. στρατηγικές αντικατάστασης, όταν προκύπτουν δυσκολίες κατανόησης (→ Γ 2.2.).

– Γνώση για κοινωνικομορφωτική επικοινωνιακή συμπεριφορά σε περιβάλλον μεταξύ συνομιλητών που να μιλούν τη γλώσσα την οποία μαθαίνουμε ή σε οποιοδήποτε περιβάλλον (→ C 4.1).

Στο γ: Ικανότητα για επέκταση γνώσεων.

Στους μαθητές πρέπει να μεταδοθεί η γνώση που θα τους επιτρέπει να επεκτείνουν από μόνοι τους τις γλωσσικές τους γνώσεις και δυνατότητες.

Συγκεκριμένα πρέπει να έχουν την ικανότητα:

– να διευρύνουν αυτοδύναμα τις γνώσεις τους για το αντικείμενο «γερμανική γλώσσα», δηλαδή να αποκτήσουν νέες εμπειρίες για τη γερμανική γλώσσα - π.χ. να ξέρουν να χρησιμοποιούν τις γραμματικές ή τα λεξικά (μονόγλωσσα ή δίγλωσσα) και να συνηθίσουν να κάνουν σαφείς ερωτήσεις σε κάποιον που μιλά τα Γερμανικά σαν μητρική του γλώσσα.

– σε απλό επίπεδο να συγκρίνουν στοιχεία / δομές της ελληνικής μητρικής γλώσσας με τα αντίστοιχα της γερμανικής, ώστε να βρουν π.χ. την αιτία των δυσκολιών κατανόησης ή των χαρακτηριστικών λαθών.

– να χρησιμοποιούν τεχνικές μάθησης, για να βελτιώσουν τις γλωσσικές γνώσεις τους.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΣΤΟΥΣ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

Όταν ορίζονται οι διδακτικοί στόχοι στους επιμέρους γλωσσικούς τομείς πρέπει τα γλωσσικά μέσα (γραμματική, λεξιλόγιο) που είναι κάθε φορά κατάλληλα για το επίπεδο των γνώσεων να βρίσκονται σε συνάρτηση με το περιεχόμενο και να είναι ανάλογα με τις λειτουργίες (θεματολογική περιοχή, καταστάσεις, συμφραζόμενα, λεκτικές πράξεις, κ.τλ.), που εκπληρεί η γλώσσα.

Παράδειγμα 1ο (πραγματική αλληλεπίδραση).

– κατάσταση επικοινωνίας:	συζήτηση στην τάξη
– πράξη επικοινωνίας:	συζήτηση
– λεκτική πράξη:	γίνονται προτάσεις από τους μαθητές
– γλωσσικά μέσα:	Man Connte, Sollte, musste
– Γραμματική:	χρήση Konjutktiv II
– Λεξιλόγιο:	Umwelt, Umweltschutz, Mull για τις δυνατότητες προστασίας περιβάλλοντος

Παράδειγμα 2ο (προσποιητή αλληλεπίδραση)

– κατάσταση επικοινωνίας:	στη στάση
– πράξη επικοινωνίας	παράκληση για πληροφορίες
– λεκτική πράξη:	πληροφορούμαι για τις αναχωρήσεις
– γλωσσικά μέσα:	Wissen Sie wann? Konnen Sie mir sagen, ob der Bus nach .... fahrt?
– Γραμματική	Indirekter Fragesatz
– Λεξιλόγιο:	Bus, abfahren, umsteigen

Είναι σημαντικό να ακολουθούν τα αντικείμενα μάθησης (θέματα, καταστάσεις, λεκτικές πράξεις, γραμματική, λεξιλόγιο κ.ά.) μια λογική σειρά και να έχουν μια ομαλή εξελικτική πορεία.

4.1. ΘΕΜΑΤΑ/ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ/ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Στο Λύκειο οι μαθητές βιώνουν μια υπαρξιακά σημαντική ηλικία. Στη μετάβαση από τη νεαρή στην ενήλικη ζωή αυξάνεται η συνειδητοποίηση της κοινωνικής πραγματικότητας. Κατά την αναμέτρησή τους με τον κόσμο των ανηλίκων οι νέοι προσπαθούν να ανακαλύψουν τις δικές τους θέσεις και προσανατολισμούς.

Για την επιλογή των θεμάτων που διαπραγματεύονται στο μάθημα των Γερμανικών πρέπει να ληφθούν υπόψη όλα αυτά. Αφ' ενός τα θέματα θα πρέπει να ανταποκρίνονται στα ειδικά ηλικιακά ενδιαφέροντα και να αναλογούν στις επικοινωνιακές τους ανάγκες στη γερμανική γλώσσα, αφ' ετέρου θα πρέπει να εγείρουν την ανάγκη συμμετοχής στο μάθημα, να παρακινήσουν τους διδασκόμενους από μια υποκειμενική ανάγκη να εκφράσουν τη γνώμη τους, να

πάρουν θέση πάνω σε ένα θέμα και να αντικρούσουν, ενδεχομένως, άλλες γνώμες με επιχειρήματα.

Τέτοιοι τομείς είναι π.χ.:

– οι νέοι στην κοινωνία/συμμετοχή των νέων στη δόμηση της κοινωνικής ζωής, πολιτιστικές ομάδες,

– μόδα, μουσική κ.λπ.

– όνειρα, επιθυμίες, συναισθήματα

– επαγγελματικά σχέδια, οικογένεια, ρόλος των φύλων

– προβλήματα της εποχής μας (περιβάλλον, ναρκωτικά, AIDS, επιπτώσεις της τεχνολογικής εξέλιξης)

– άλλοι πολιτισμοί: προβλήματα των πολιτισμών σχετικά με την αφομοίωσή τους ή την απομόνωσή τους.

Η διαπραγμάτευση των θεμάτων θα πρέπει να είναι κατά το μέγιστο δυνατόν «διαπολιτισμική». Επιπλέον αφυπνίζει και διευκολύνει με τη μεταβίβαση της γνώσης μέσα από τον πολιτισμό, την κοινωνία και την ιστορία, την κατανόηση για τη διαφορετικότητα των ξένων γλωσσικών και πολιτιστικών κοινοτήτων και παρακινεί σε συλλογισμούς σχετικά με ατομικούς κανόνες και συνήθειες ζωής.

Εδώ, προσφέρονται επίσης δυνατότητες για αυθεντική επικοινωνία των μαθητών, οι οποίοι και μπορούν οι ίδιοι π.χ. να ανακαλύψουν επίκαιρο πληροφοριακό κει εποπτικό υλικό ή να αναφέρουν προσωπικές τους εμπειρίες και βιώματα.

4.2. ΛΕΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση κατά το τέλος του Λυκείου να πραγματοποιήσουν στα γερμανικά τις σημαντικότερες λεκτικές πράξεις που απαιτούνται στις καθημερινές καταστάσεις επικοινωνίας. Κάθε λεκτική πράξη μπορεί να πραγματοποιηθεί με γλωσσικά μέσα με αυξανόμενο εκάστοτε βαθμό δυσκολίας:

WUNSCH	– Ich mochte schwimmen gehen
(Επιθυμία)	– Ich wurde geme schwimmen wehen
	– Ich hatte Lust, schwimmen zu gehen
	– Es ware schon, wenn ich schwimmen gehen konnte

Οι λεκτικές πράξεις γίνονται περισσότερο περίπλοκες στις τάξεις Α' έως Γ' του Λυκείου. Θα πρέπει όμως πάντοτε να δίνεται προσοχή στην κατάλληλη έκφραση π.χ. «Um Auskunft bitten»:

– angemessen: Konnen Sie mir sagen, wo die Bushaltestelle (κατάλληλος τρόπος) ist?

– nicht angemessen: Hatten Sie die Gute, mir zu sagen, wo die

(ακατάλληλος τρόπος) Bushaltestelle ist?

Ένας κατάλογος με λεκτικές πράξεις υπάρχει στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1.

4.3. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Γίνεται διάκριση μεταξύ ενεργητικού και παθητικού λεξιλογίου.

Το ενεργητικό λεξιλόγιο περιλαμβάνει όλες εκείνες τις λέξεις, οι οποίες με την άσκηση περνούν μεθοδευμένα στις παραγωγικές γνώσεις του μαθητή. Στο αποδεκτικό λεξιλόγιο κατανόησης περιλαμβάνονται οι λέξεις οι οποίες ενεργοποιούνται, όταν ο μαθητής πρέπει να καταλάβει κάτι, αλλά δε μπορεί να τις χρησιμοποιήσει για την παραγωγή λόγου.

Με την αποφοίτηση από το Γυμνάσιο οι μαθητές έχουν ήδη ένα ενεργητικό λεξιλόγιο περίπου 1.000 λέξεων. Αυτό το λεξιλόγιο θα πρέπει να διευρύνεται στο Λύκειο κατά 350 περίπου λέξεις το σχολικό έτος. Αυτό αποδίδει ύστερα από 3 χρόνια και στο τέλος του Λυκείου ένα ενεργητικό λεξιλόγιο από περίπου 2.000 λέξεις. Σχετικά με την έκταση του αποδεκτικού λεξιλογίου (λεξιλογίου κατανόησης) δε μπορούν να δοθούν καθόλου στοιχεία.

Η επιλογή του λεξιλογίου εξαρτάται άμεσα από τις θεματικές περιοχές και καταστάσεις, τις οποίες πραγματεύεται το μάθημα. Επειδή σ' αυτό το αναλυτικό πρόγραμμα δε δίνονται θέματα και καταστάσεις κατά τάξη δεν είναι δυνατόν να δοθούν και κατάλογοι λέξεων κατά τάξη.

Όταν επιλέγεται το λεξιλόγιο, θα πρέπει να λαμβάνονται τα εξής:

– Η μορφολογία και η σύνταξη θα πρέπει να είναι ανάλογη με το περιεχόμενο της γραμματικής που διδάσκονται κάθε χρόνο.

– Το ήδη γνωστό λεξιλόγιο μπορεί να αξιοποιηθεί και στην παραγωγή λέξεων (π.χ. Hochhaus, Umweltschutz, Schnellstrasse, Gebrauchsanweisung).

4.4. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΕΞΕΩΝ

Στο τέλος του Λυκείου οι μαθητές θα πρέπει να είναι ακόμη σε θέση να κατανοούν παράγωγες λέξεις, δηλ.:

– Composita sus NOMEN + NOMEN: Campingplatz, Feuerwihrauto, Sommermode

– Composita aus VERB + NOMEN: Badehose, Ratespiel...

– Composita aus ADJEKTIV + NOMEN: Hochhaus, Altstadt, Schwarzbrot...

– AGENS-Nominalisierungen auf-er aus Verben: Fahrer, Turner, Leser...

– Nominalisierungen von Verben: antworten - die Antwort, essen - das Essen...

– Nomen mit der Nachsibe - in: Freundin, Lehrerin...

– Adjective und Nomen mit der Vorsibe un-: undekannt, unfrei, Unrube...

– Verben mit den Vorsiben mit-, wieder-, weiter-, zuruck-: mitmachen, wiederkommen, weiterfahren, zuruchbringen...

– Adverb + Nomen: Aussnpolitik, Innentasche...

– Praposition + Nomen: Mitarbeit, Nebenstrasse, Vorort...

– Ableitung auf -ung, schaft, -keit und -heit (Ammeldung, Ausbildung, Freundschaft, Freiheit, Menschlichkeit...).

Σ' αυτό το επίπεδο δεν επιδιώκεται ενεργητική ικανότητα στην παραγωγή λέξεων.

4.5. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Η επιλογή της γραμματικής προσανατολίζεται μεταξύ των άλλων και

– στη συχνότητα και τη σημασία των γραμματικών φαινομένων,

– τις εκάστοτε λεκτικές πράξεις,

– στη δυσκολία που παρουσιάζουν οι δομές,

– στο επίπεδο που έχουν κάθε φορά οι μαθητές.

Οι διδαχθείσες στο Γυμνάσιο μορφολογικές βασικές δομές των Γερμανικών θα πρέπει να επαναληφθούν και να διευρυνθούν. Αυτές είναι:

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ: τύποι προτάσεων, σχέδιο δομής προτάσεων με τα συμπληρωματικά τους στοιχεία (χρήση παραδειγμάτων, λύσεις ασκήσεων κ.λπ.).

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ: όλοι οι τύποι λέξεων στις πιο σημαντικές λειτουργίες και μορφές τους – προ πάντων ρήματα, επίθετα, άρθρα λέξεων, αντωνυμίες, προθέσεις, σύνδεσμοι, άρνηση, αριθμητικά.

Επιπλέον στο Λύκειο εμβαθύνονται οι συντακτικές και

μορφολογικές δομές, που διδάχτηκαν στο Γυμνάσιο και εισάγονται μερικές νέες θεματικές περιοχές. Επίσης, θα πρέπει να γίνει διαχωρισμός ανάμεσα στις γραμματικές δομές, τις οποίες οι μαθητές θα πρέπει να κατέχουν ενεργητικά και σ' εκείνες τις οποίες θα πρέπει να κατέχουν μόνον αποδεκτικά για την αποκωδικοποίηση (ή κατανόηση) των κειμένων.

Αφηρημένες γνώσεις στη γραμματική δεν αποτελούν μαθησιακό στόχο. Η Γραμματική έχει νόημα, όταν αποτελεί μέσο για σωστή και κατανοητή επικοινωνία.

Ένας ανάλογος κατάλογος συντακτικών και μορφολογικών δομών βρίσκεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.

4.6. ΓΡΑΦΗ / ΠΡΟΦΟΡΑ

Στο Γυμνάσιο έχουν μάθει (ήδη) οι μαθητές τη λατινική γραφή (καλλιγραφικά στοιχεία). Όπως στο Γυμνάσιο, το ίδιο και στο Λύκειο πρέπει να δοθεί (ιδιαίτερη) προσοχή, ώστε οι μαθητές να γράφουν ευανάγνωστα και σε ένα λειτουργικό πνεύμα. Επιπλέον εξακολουθεί να αποδίδεται σημασία στη σωστή ορθογραφία. Οι μαθητές να πρέπει να είναι σε θέση να γράφουν σωστά, χωρίς ορθογραφικά λάθη, κείμενα καθ' υπαγόρευση με γνωστό και σποραδικά άγνωστο λεξιλόγιο.

Στο Λύκειο πρέπει να συνεχιστεί η εξάσκηση της προφοράς. Διδακτικός στόχος είναι η προφορά των μαθητών να πλησιάζει, και ως προς την άρθρωση και ως προς το ρυθμό και το λειτουργικό τονισμό, όσο το δυνατόν περισσότερο στη σωστή προφορά της γερμανικής γλώσσας. Αυτό αφορά τόσο την ευχέρεια όσο και την καταληπτότητα. Αντικείμενο άσκησης είναι κατά κύριο λόγο η σωστή άρθρωση των φθόγγων στην προφορά των οποίων έχουν δυσκολίες οι Έλληνες. Αυτοί είναι:

Φωνήεντα

- η διαφορά «ο» και «e»
- η διαφορά μεταξύ «μακρού - βραχέως»
- το μακρύ [e:], [o:]
- οι φθόγγοι «ο» και «u»
- το αδύνατο τελικό «-e» και «-en»

Σύμφωνα

- οι φθόγγοι «-ich», «-ach»
- οι φθόγγοι «S» και «-sch-»
- «sch» στο «sp»
- «sch» στο «st»
- οι κλειστοί φθόγγοι [p/b], [t/d], [k/g] και [h] (singen) - [h] και [?] κλειστός γλωσσιδικός / knacklaut)

Επιπλέον πρέπει να γίνει εξάσκηση σε δύσκολους συνδυασμούς φθόγγων σε διαφορετικές θέσεις (αρχικός φθόγγος, εσωτερικός φθόγγος, καταληκτικός φθόγγος).

Κατά τον τονισμό πρέπει να γίνεται εξάσκηση ιδιαίτερα στους ακόλουθους τομείς:

- προφορά της λέξης σύμφωνα με τα μέρη του σχηματισμού της (ρήματα χωριζόμενα ή μη χωριζόμενα. Composita) και σε ξένες λέξεις (diskutieren, Diskussion)
- προφορά της πρότασης
- τονισμός της πρότασης (αυξητικός, σταθερός, πτωτικός)

Η ανάγνωση δυνατά είναι μια πολύ περίπλοκη και δύσκολη δεξιότητα, η οποία σπάνια χρειάζεται σε πραγματικές καταστάσεις. Δεν αποτελεί επομένως κανένα διδακτικό στόχο. Μπορεί όμως, εφόσον προετοιμάζεται σωστά, να τεθεί ως μεθοδικό βοήθημα στην άσκηση της προφοράς.

Γ: ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

1ο ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Παιδαγωγική κατεύθυνση

Μπορεί να ξεκινήσει κάποιος από το γεγονός ότι οι μαθητές ύστερα από 3 χρόνια διδασκαλίας της Γερμανικής γλώσσας στο Γυμνάσιο παρουσιάζουν μια εκτενώς ομοιογενή ομάδα. Το μάθημα όμως ως σύνολο (το περιεχόμενο και τα θέματά του, το είδος και το πλήθος του διδακτικού υλικού, η μορφή των ασκήσεων και οι επεξηγήσεις) θα πρέπει να διαμορφώνεται κατά τρόπον ώστε να λαμβάνονται υπόψη τόσο οι διαφορετικές εμπειρίες και τα κίνητρα των μαθητών, όσο και το μαθησιακό και ψυχολογικό επίπεδο ανάπτυξης και η ικανότητα αντίληψης.

Επικοινωνιακή προσέγγιση

Οι μαθητές μαθαίνουν γερμανικά για να μπορέσουν να χρησιμοποιήσουν αυτή την γλώσσα ως μέσο κατανόησης και επικοινωνίας. Ως εκ τούτου θα πρέπει να μάθουν να κατανοούν κάθε φορά τις επικοινωνιακές καταστάσεις και να εκφράζονται ανάλογα. Ο προσδιορισμός των διδακτικών στόχων προσανατολίζεται σε επικοινωνιακούς στόχους δράσης.

Τούτο σημαίνει ότι η Γραμματική είναι αντίστοιχη με τις εκάστοτε επικοινωνιακές καταστάσεις και λεκτικές πράξεις, ενίοτε δε και δευτερεύουσας σημασίας. Η Γραμματική θα πρέπει να εισάγεται επαγωγικά, δηλ. από το παράδειγμα στον κανόνα. Οι μαθητές θα πρέπει να παρακινούνται μέσω κατάλληλων διδακτικών μεθόδων, να βρίσκουν κανόνες οι ίδιοι και να τους διατυπώνουν.

Διαπολιτισμική προσέγγιση

Με την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας αρχίζουν οι μαθητές – οι οποίοι είναι οι ίδιοι μέλη μίας πολιτισμικής κοινότητας – διάλογο μ' έναν πολιτισμό. Έτσι μιλάμε για «διαπολιτισμική μάθηση». Γι' αυτό το λόγο αποκτά η συγκριτική πολιτισμική θεώρηση ένα ιδιαίτερο βάρος μέσα στο μάθημα της ξένης γλώσσας, ενώ ταυτόχρονα γίνεται αναφορά και στον πολιτισμό και των ίδιων των μαθητών. Τα ξένα πολιτισμικά στοιχεία επιδρούν σαν ένας καθρέφτης, ο οποίος προσφέρει στους μαθητές τη δυνατότητα να συνειδητοποιήσουν και τη δική τους πολιτισμική και κοινωνική οντότητα.

Η παραδοσιακή διδασκαλία

Πρέπει να γίνει προσπάθεια ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας και μάθησης. Μέθοδοι, όπως π.χ. η εντατική επανάληψη, η αποστήθιση, η μετάφραση και μια έντονα καθοδηγούμενη γλωσσική συμπεριφορά μπορούν να ενσωματωθούν σ' ένα μάθημα, στο οποίο εναλλάσσονται οι μέθοδοι διδασκαλίας, αλλά παραμένει εμφανής η θεματολογική συνοχή.

Αυτές οι μέθοδοι έχουν μια σπουδαία θέση στη διαδοχή των φάσεων διδασκαλίας και των φάσεων των ασκήσεων, οι οποίες οδηγούν σταδιακά στην κατανόηση και στην παραγωγή κειμένων.

Γλώσσα διδασκαλίας

Στο μοντέρνο μάθημα ξένης γλώσσας γίνεται προσπάθεια, ώστε δάσκαλος και μαθητές να χρησιμοποιούν όσο το δυνατόν πιο συχνά την ξένη γλώσσα, διότι το μάθημα είναι η μοναδική ευκαιρία για τους μαθητές να ακούσουν και να χρησιμοποιήσουν την ξένη γλώσσα σε μια αυθεντική κατάσταση επικοινωνίας.

Οι μαθητές πρέπει να συννενοούνται μεταξύ τους και με το δάσκαλο στα γερμανικά. Όμως η ελληνική γλώσσα μπορεί κατά περίπτωση να χρησιμοποιείται σε κάποιες καταστάσεις κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Προσπά-

ντων σε δυσεπίλυτα προβλήματα κατανόησης και συνεννόησης μπορεί με τη βοήθεια μιας μικρής μετάφρασης μέσω του καθηγητή, να επιτευχθεί γρήγορα σαφήνεια (π.χ. σε δύσκολες επεξηγήσεις λεξιλογίου ή γραμματικών φαινομένων, σε προαγγελίες, οι οποίες και δυσκολεύουν γλωσσικά τους μαθητές). Κατά αυτό τον τρόπο κερδίζεται χρόνος για φάσεις στις οποίες οι μαθητές μιλούν γερμανικά. Επιπλέον, η ελληνική γλώσσα χρησιμοποιείται σκοπίμως στο πεδίο επικοινωνίας που ονομάζεται «μετάφραση», καθώς και σε συγκριτικές γραμματικές επεξηγήσεις.

Αυθεντικότητα

Στο μάθημα της γερμανικής γλώσσας επιδιώκεται η μεγαλύτερη δυνατή αυθεντικότητα. Αυτή αφορά τόσο στις καταστάσεις επικοινωνίας (ποιος επικοινωνεί με ποιον / με ποια πρόθεση / πού / για ποιο θέμα...) όσο και στο είδος των κειμένων. Η αυθεντικότητα είναι προϋπόθεση για λεκτικές πράξεις και συντελεί στην ενεργοποίηση των μαθητών. Ακόμα και κατασκευασμένα κείμενα, τα οποία δεν μπορούν να αποφευχθούν τελείως στην αρχή, θα έπρεπε να ανταποκρίνονται, όσο το δυνατόν περισσότερο, στη μορφή και τα περιεχόμενα αυθεντικών κειμένων.

Πολυμορφία στις μεθόδους διδασκαλίας

Ένα αποτελεσματικό μάθημα θα πρέπει να διακρίνεται από ευρύτητα και πολυμορφία στη μέθοδο διδασκαλίας. Απαραίτητη είναι η πλούσια εναλλαγή ασκήσεων και η τακτική εναλλαγή μορφών διδασκαλίας καθώς και η χρήση διάφορων εποπτικών μέσων. Ένα μάθημα γλώσσας που διακρίνεται για την ευρύτητα και την πολυμορφία των μεθόδων διδασκαλίας εμποδίζει τους μαθητές να βαρεθούν και ανταποκρίνεται στις ανάγκες διάφορων τύπων μαθητών (οπτικού, ακουστικού, γνωστικού ...).

Το μάθημα στο Λύκειο

Στο Λύκειο οι μαθητές είναι κατά κανόνα μεταξύ 14 και 17 χρόνων. Βρίσκονται σε μια αποφασιστική φάση της ζωής τους, γιατί στην πορεία της 3χρονης φοίτησής τους στο Λύκειο ξεκινά το πέρασμα από τη νεαρή στην ενήλικη ζωή. Σε σύγκριση με το Γυμνάσιο βρίσκονται σε μια φάση περαιτέρω αυξάνουσας αντιληπτικής και νοητικής ικανότητα επίδοσης.

Αυτή η εξέλιξη των μαθητών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τη διαμόρφωση του μαθήματος. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να προαχθούν και να χρησιμοποιηθούν περισσότερο εποικοδομητικά από ότι στο Γυμνάσιο οι αντιληπτικές ικανότητες των μαθητών στο μάθημα. (Σύγκρινε Γ.3). Η επιλογή και επεξεργασία των θεμάτων θα πρέπει επίσης να ανταποκρίνεται στο επίπεδο και στις ανάγκες των μαθητών. (Σύγκρινε 4.1). Αυτό ισχύει κυρίως για την τελευταία τάξη του Λυκείου, που οδηγεί τους μαθητές σ' ένα νέο κεφάλαιο της ζωής τους.

Πέρα απ' όλα αυτά δε θα πρέπει σε καμία περίπτωση να παραμεληθούν στο Λύκειο οι δημιουργικές, παιγνιώδεις μορφές διδασκαλίας και άσκησης, που ενεργοποιούν τη δημιουργικότητα των μαθητών και έχουν γι' αυτό σημαντική αξία.

Παιγνιώδεις - δημιουργικές μορφές της διαμόρφωσης του μαθήματος

Οι παιγνιώσεις μορφές της διδασκαλίας εξακολουθούν να παίζουν στο μάθημα των γερμανικών στο Λύκειο ένα σημαντικό ρόλο. Βέβαια, οι παιγνιώδεις μορφές διδασκαλίας δεν είναι αυτοσκοπός αλλά μια μέθοδος για να αναπτυχθούν επικοινωνιακές δεξιότητες και να γίνει άσκηση στα γλωσσικά μέσα.

Οι παιγνιώδεις μορφές διδασκαλίας ενεργοποιούν τους μαθητές ανάλογα με την ηλικία τους και τους βοηθούν να είναι πιο προσεκτικοί και συγκεντρωμένοι στο μάθημα. Με τα διδακτικά παιχνίδια μπορούν οι μαθητές να ασκηθούν ευχάριστα σε διδακτικά αντικείμενα, όπως το λεξιλόγιο και η γραμματική που ίσως δεν τους ενδιαφέρουν.

Πάντως το μάθημα στο Λύκειο κερδίζει διαρκώς σε ενδιαφέρον από άλλες πηγές, προπάντων μέσω ανάλογων με την ηλικία θεματικών ενοτήτων, μέσω της επικοινωνίας πάνω σ' ένα θέμα (sprechen uber), καθώς και μέσω ανάλογων με την ηλικία μεθόδων.

Οι παιγνιώδεις μορφές διδασκαλίας παίζουν επίσης ένα σημαντικό ρόλο στο πεδίο επικοινωνίας «Αισθητική πλευρά της γλώσσας». Η ενεργητική με τη μορφή διδακτικού παιχνιδιού ενασχόληση με ποιήματα, τραγούδια ή διηγήματα βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν ευαισθησία και για την «αισθητική πλευρά της γλώσσας».

Φάσεις διδασκαλίας

Μια διδακτική ενότητα υποδιαιρείται γενικά σε τρεις φάσεις διδασκαλίας: τη φάση γλωσσικής αποδοχής, τη φάση γλωσσικής εμπέδωσης και τη φάση ελεύθερης χρήσης της γλώσσας – στη φάση της αποδοχής της γλώσσας «Texterbeit» ο μαθητής αποδέχεται τη νέα ύλη. Διανοίγεται η σημασία τους και τα κείμενα αξιοποιούνται από πλευράς περιεχομένου και γλώσσας (ταξινόμηση επιχειρημάτων, συλλογή γλωσσικών μέσων, παραγωγή λεκτικών πεδίων κ.λπ.). Εδώ ακολουθεί μια φάση της γραμματικής, στην οποία παράγονται κανόνες με τη βοήθεια ενός επαρκούς αριθμού από παραδείγματα. Αυτή η φάση θα πρέπει να οργανωθεί κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να συμμετέχουν οι ίδιοι οι μαθητές στην αναζήτηση κανόνων (καθοδηγούμενη εξιχνιαστική διαδικασία μάθησης).

Η φάση της εμπέδωσης της γλώσσας, εμπέδωσης της διδαχθείσης ύλης μέσω της άσκησης (αυτοματισμός) και σταδιακά στην ικανότητα για μεταφορά της διδαχθείσης ύλης. Οι ασκήσεις γίνονται σταδιακά πιο ελεύθερες, ανεξάρτητες από την καθορισμένη ύλη.

– Τελικός στόχος είναι να χρησιμοποιηθεί η νεοδιδαχθείσα ύλη σε ελεύθερες καταστάσεις επικοινωνίας.

Σπουδή κειμένων συγκροτημένου λόγου

Τα κείμενα έχουν στο μάθημα της ξένης γλώσσας διάφορες λειτουργίες: Ως φορείς ενός συγκεκριμένου περιεχομένου αποκαλύπτουν στο μαθητή ένα μέρος του κόσμου. Απαιτούν και προάγουν την κατανόηση, αποτελούν όμως και αφορμή για έκφραση. Οι μαθητές επεξεργάζονται τα κείμενα νοηματικά και γλωσσικά. Τα κείμενα από την πλευρά τους προσφέρουν ποικίλες αφορμές για άσκηση. Κατά περίπτωση μπορούν οι μαθητές ακόμη να τα μεταφράσουν.

Τα κείμενα είναι πρώτα απ' όλα μονάδες επικοινωνίας, οι οποίες έχουν ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο και εκφράζουν κάποια πρόθεση αυτού που μιλάει ή έχει γράψει το κείμενο. Ταυτόχρονα εμπεριέχουν και γλωσσικά στοιχεία (γραμματική, λεξιλόγιο). Αντίστοιχα επεξεργαζόμαστε και τα κείμενα μέσα στο μάθημα: Κατ' αρχήν πρέπει να κατανοήσουν οι μαθητές – όπως και σε κάθε φυσική επικοινωνιακή πράξη – τα βασικά σημεία του κειμένου σαν μία ενότητα για επικοινωνία. Μόνο σ' ένα δεύτερο στάδιο επεξεργάζονται τα γλωσσικά στοιχεία. Τις περισσότερες φορές ακολουθούν δραστηριότητες που εκπορεύονται από το κείμενο, π.χ. δίνονται στους μαθητές ασκήσεις που είναι συνδεδεμένες με το κείμενο ή τους ζητείται να

εκφραστούν ελεύθερα σε σχέση με το περιεχόμενο του κειμένου.

Διεξαγωγή των ασκήσεων

Οι ασκήσεις συντελούν στο να αφομοιώνεται σιγά σιγά η καινούρια διδαχθείσα ύλη, ώστε να οδηγούνται οι μαθητές στην ελεύθερη χρήση της γλώσσας. Διαφορετικοί τύποι ασκήσεων πρέπει να ακολουθούν ο ένας τον άλλο:

α) Ασκήσεις οι οποίες προάγουν την ικανότητα των μαθητών να παίρνουν πληροφορίες (ασκήσεις πρόσληψης πληροφοριών):

Μ' αυτές τις ασκήσεις μαθαίνουν οι μαθητές τεχνικές για να κατανοούν και να επεξεργάζονται γλωσσικά τα κείμενα.

β) Ασκήσεις οι οποίες συντελούν στην ανάπτυξη των παραγωγικών δεξιοτήτων. Εδώ διακρίνονται τρεις τύποι:

– Ασκήσεις οι οποίες εξυπηρετούν την αφομοίωση της διδαχθείσης ύλης (ασκήσεις με κενά ή οι λεγόμενες ασκήσεις δομής).

– Ασκήσεις με λειτουργικό επικοινωνιακό κέντρο βάρους.

Σ' αυτές τις ασκήσεις εμπεριέχονται στοιχεία πραγματικής επικοινωνίας (ποιος επικοινωνεί με ποιον / για ποιο θέμα / που ...) με συγκεκριμένους διδακτικούς στόχους και παράλληλα, με την αφομοίωση, επιδιώκεται η χρήση της διδαχθείσης ύλης στην κατάλληλη περίπτωση.

Αυτές οι ασκήσεις που θα πρέπει να είναι και οι περισσότερες μετρούν ακόμα και το πόσο, το πού και το πώς χρησιμοποιούνται οι καινούριες λέξεις ή το πώς λειτουργεί μια γραμματική δομή.

– Ασκήσεις που οδηγούν στην ελεύθερη χρήση της γλώσσας. Εδώ νοούνται επικοινωνιακές ασκήσεις ποικίλης μορφής.

Δεν θα πρέπει οι ασκήσεις να μετρούν και να αξιολογούν τις επιδόσεις των μαθητών.

Λάθη και διόρθωση λαθών

Οι μαθητές πρέπει να μάθουν να εκφράζονται στα γερμανικά όσο το δυνατόν πιο σωστά και πιο κατάλληλα, ανάλογα με τις διάφορες περιστάσεις. Γι' αυτό το λόγο είναι πάρα πολύ σημαντικό να διορθώνονται τα λάθη με βάση τις παρακάτω αρχές:

– Οι μαθητές δε θα πρέπει να αποθαρρύνονται από τον τρόπο και τη συχνότητα που γίνονται οι διορθώσεις.

– Όταν γίνονται διορθώσεις, δε θα έπρεπε να εξετάζεται μόνο κατά πόσο είναι ορθά στη μορφή τα λεγόμενα, αλλά να εξετάζεται εξίσου και κατά πόσο έχουν σχέση με τα συμφραζόμενα και ανταποκρίνονται στις συνθήκες κάτω από τις οποίες εκφέρονται.

– Οι διορθώσεις πρέπει να ανταποκρίνονται στο στόχο που έχει κάθε φορά η λεκτική πράξη. Μια άσκηση γραμματικής ή συντακτικού μπορεί να διακόπτεται με διορθώσεις, διότι οι διορθώσεις δεν αποπροσανατολίζουν το μαθητή από κάποιο επικοινωνιακό στόχο. Αυτό όμως δε συμβαίνει, όταν οι μαθητές προβαίνουν σε επικοινωνιακές ενέργειες ή κάνουν ασκήσεις που ανταποκρίνονται σε καταστάσεις επικοινωνίας. Σ' αυτές τις περιπτώσεις θα πρέπει οι διορθώσεις να γίνονται μετά το κλείσιμο της κάθε φάσης, στην περίπτωση που τα λάθη δεν εμποδίζουν την κατανόηση.

– Οι μαθητές συγκεντρώνουν την προσοχή τους συχνά σε συγκεκριμένα φαινόμενα (π.χ. δομές που διδάχτηκαν πρόσφατα) και δε δίνουν σημασία σε άλλα, επειδή απαιτείται υπερβολικός κόπος, όταν ελέγχονται όλοι οι παράγοντες (παράμετροι) μιας εκφώνησης. Σ' αυτήν την περίπτωση οι διορθώσεις πρέπει να γίνονται ανάλογα με το κέντρο βάρους της άσκησης (π.χ. να διορθώνεται η προφορά και ίσως συγκεκριμένα μορφολογικά λάθη σε μια άσκηση συντακτικού).

– Οι μαθητές θα πρέπει να αυτοδιορθώνονται, όσο το δυνατόν περισσότερο. Αυτό ισχύει και για τις γραπτές ασκήσεις, την ορθογραφία, την έκθεση.

Οι διορθώσεις θα πρέπει να διακόπτουν όσο γίνεται λιγότερο τις λεκτικές πράξεις των μαθητών.

Οπτικοακουστικά όργανα

Τα οπτικοακουστικά όργανα αποτελούν σήμερα στοιχείο της διδασκαλίας της γλώσσας που προσδίδει αυθεντικότητα και εμπλουτίζει το μάθημα. Από τις κασσέτες οι μαθητές μπορούν να ακούσουν φυσικούς ομιλητές της γλώσσας την οποία μαθαίνουν. Η κασσέτα προσφέρει ακόμη πολλές δυνατότητες για άσκηση και αποδίδει σε συνδυασμό με τα οπτικά όργανα μια εικόνα κατάστασης επικοινωνίας στην ξένη γλώσσα, η οποία πλησιάζει στην πραγματικότητα. Τα οπτικά όργανα διευκολύνουν να εντάσσεται μια άσκηση μέσα σε μια κατάσταση. Επιτρέπουν μια πλούσια σε εναλλαγές σειρά ασκήσεων και μπορούν να μεταδώσουν στους μαθητές σημαντικές πληροφορίες για τα στοιχεία πολιτισμού των γερμανόφωνων χωρών.

Στη διδασκαλία των γερμανικών χρησιμοποιούνται κυρίως το κασσετόφωνο, ο Overheadprojecto (OHP) και τον τελευταίο καιρό το Video. Απ' αυτά το πιο σπουδαίο όργανο είναι το κασσετόφωνο, το οποίο διασφαλίει την αυθεντικότητα στη γερμανική γλώσσα που αναματαδίδει. OHP και το Video μπορούν να αντικατασταθούν από τον πίνακα και από πλούσιο εικονογραφικό υλικό, το οποίο φέρνουν στο μάθημα δάσκαλοι και μαθητές.

Μορφές διδασκαλίας

Χαρακτηριστικό ενός σύγχρονου μαθήματος ξένης γλώσσας είναι μια συστηματική εναλλαγή των μορφών διδασκαλίας: ατομική, σε ζεύγη, σε ομάδες, (εργασία) με το σύνολο των μαθητών, μετωπική διδασκαλία. Μια εναλλαγή των μορφών διδασκαλίας σε κανονικά διαστήματα είναι σήμερα στοιχείο της πολυμορφίας της μεθόδου στο μάθημα της γλώσσας, διότι έτσι προωθείται η ενεργή συμπεριφορά των μαθητών, τους δίνει κίνητρα για μάθηση, τους υποκινεί και ενεργοποιεί διαφορετικές ικανότητές τους. Πρέπει όμως να προσέχουμε, ώστε οι διαφορετικές μέθοδοι διδασκαλίας που εφαρμόζονται και οι ασκήσεις που γίνονται να εντάσσονται κάθε φορά στην κατάλληλη μορφή συνεργασίας. Είναι σημαντικό ακόμα να λαμβάνεται υπόψη και η καταλληλότητα των μεθόδων και ασκήσεων αναφορικά με την ηλικία των μαθητών. Αν η διαρρύθμιση της τάξης δυσκολεύει την εργασία σε ομάδες, πρέπει να δοθεί έμφαση στην εργασία σε ζεύγη.

Διαρρύθμιση της τάξης

Θα έπρεπε να γίνει προσπάθεια, να δημιουργηθεί στην τάξη μια ατμόσφαιρα η οποία θα ενισχύει το μάθημα – π.χ. να υπάρχουν στους τοίχους αφίσσες, αποκόμματα από εφημερίδες, εικόνες, εργασίες των μαθητών στη γερμανική γλώσσα. Στο μέτρο του εφικτού θα πρέπει να κάθονται οι μαθητές στα θρανία σε ομάδες, ώστε να είναι δυνατή μια γρήγορη εναλλαγή των μορφών διδασκαλίας. Ο χώρος στον οποίο γίνεται το μάθημα των γερμανικών θα πρέπει να έχει – αν γίνεται – ένα κασσετόφωνο με εξωτερικό μεγάφωνο. Ακόμα μπορεί να υπάρχει ένα ντουλάπι, στο οποίο θα φυλάσσονται τα υλικά που θα χρησιμοποιούνται στο μάθημα – εικόνες, άδειες, καρτέλες, ψαλίδια,

μπογιές, χαρτόνι, κόλλες κ.λπ.

Δ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Μαθητές, δάσκαλοι και γονείς θα πρέπει να αντιλαμβάνονται συνεχώς την πρόοδο που γίνεται στο μάθημα. Γι' αυτό θα πρέπει:

1. ο δάσκαλος να διασφαλίζει συνεχώς τους διδακτικούς στόχους

2. μαθητές και δάσκαλος να ελέγχουν και να επιβεβαιώνουν σε τακτικά διαστήματα ότι έχουν επιτευχθεί οι διδακτικοί στόχοι

3. να αξιολογούνται οι επιδόσεις μετά από συγκεκριμένες διδακτικές ενότητες.

Σχετικά με το σημείο 1:

Η διασφάλιση των διδακτικών στόχων δίνει και στον ίδιο το δάσκαλο τη δυνατότητα να αξιολογήσει κατάλληλα το μάθημα και τα αποτελέσματά του και μάλιστα σε σχέση με τις μεθόδους διδασκαλίας, το περιεχόμενο και την αλληλεπίδραση μέσα στην τάξη. Προϋπόθεση για τη διασφάλιση των διδακτικών στόχων είναι να οριστούν με ακρίβεια λεπτομερείς ενδιάμεσοι στόχοι, οι οποίοι πρέπει να είναι κατανοητοί και στους μαθητές. Εάν αυτό θεωρηθεί δεδομένο, τότε μπορεί ο δάσκαλος να ανταποκριθεί με ευλυγισία στις απαιτήσεις του μαθήματος.

Τεχνικές διασφάλισης των διδακτικών στόχων κατά τη διάρκεια και ύστερα από κάθε διδακτική φάση είναι: συνεχείς ερωτήσεις, προτροπή των μαθητών να εξωτερικεύσουν στο μάθημα τις ανάγκες τους, περιλήψεις και επαναλήψεις που τις κάνουν οι μαθητές, παρουσίαση των εργασιών των μαθητών από τους ίδιους τους μαθητές, διαφοροποιημένες τεχνικές διόρθωσης λαθών από το δάσκαλο, σωστός καταμερισμός επαίνου και τιμωρίας, συζήτηση με την τάξη σχετικά με το μάθημα σε τακτά διαστήματα κ.λπ.

Σχετικά με το σημείο 2:

Σε αντίθεση με τη διασφάλιση των διδακτικών στόχων, η οποία γίνεται κατ' εξοχήν ανεπίσημα, υπάρχουν μέθοδοι με τη μορφή τεστ που διαγιγνώσουν και επιβεβαιώνουν την πρόοδο και την επιτυχία των διδακτικών στόχων. Οι μέθοδοι αυτές επιτρέπουν στο δάσκαλο και τους μαθητές να αντιληφθούν την επιτυχία και την πρόοδό τους. Εφιστούν την προσοχή του κάθε μαθητή στις αδυναμίες του και του επιτρέπουν να τις υπερνικήσει με τη βοήθεια του δασκάλου. Τέτοιου είδους τεστ πρέπει να γίνονται σε τακτικά διαστήματα.

Όταν πρόκειται για τοςυ διδακτικούς στόχους οι επιμέρους γλωσσικοί και θεματικοί τομείς υπάγονται βασικά στην περιοχή των επικοινωνιακών ασκήσεων. Αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και όταν ελέγχεται και η επίτευξη των διδακτικών στόχων, ώστε να κυριαρχούν και εδώ οι επικοινωνιακές ασκήσεις. Τεστ, που ελέγχουν αποκλειστικά γνώσεις γραμματικής και λεξιλογίου δεν εκπληρώνουν το στόχο τους.

Πρέπει να δίνεται προσοχή στο γεγονός ότι

α) Τα τεστ εξυπηρετούν κατά κύριο λόγο τον αυτοέλεγχο των μαθητών και δε θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για να πάρουν αυτοί κάποιο βαθμό ή να προαχθούν στην άλλη τάξη.

β) Με τα τεστ οι μαθητές θα έπρεπε να διαγωνίζονται περισσότερο με τους εαυτό τους (σύγκριση με παλαιότερες επιδόσεις τους) παρά με τους συμμαθητές τους.

γ) Καλύτερα συχνότερα σύντομα τεστ παρά σπάνια και πολύ μεγάλα.

δ) Οι ασκήσεις στα τεστ πρέπει να είναι αντίστοιχες μ' αυτές που γίνονται στο μάθημα. Οι τεχνικές για την επίλυση των ασκήσεων πρέπει να είναι γνωστές.

ε) Κάθε μορφή αξιολόγησης έχει επιπτώσεις στη διδασκαλία. Γι' αυτό το λόγο πρέπει να είναι τα τεστ, όσο γίνεται, πολύμορφα τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη μορφή.

ζ) Τα τεστ περιλαμβάνουν όλα τα αντικείμενα διδασκαλίας ανάλογα με το βάρος, που έχουν στο μάθημα.

η) Όλα τα τεστ περιλαμβάνουν και προηγούμενα περιεχόμενα διδασκαλίας και διευρύνουν έτσι συστηματικά τις απαιτήσεις.

θ) Κάθε άσκηση τεστ θα πρέπει να ελέγχει μόνο τις γνώσεις και δεξιότητες τις οποίες έχει στόχο να ελέγξει. Δεν πρέπει π.χ. να αξιολογούνται ορθογραφικά λάθη, όταν ελέγχονται γραμματικές δομές.

ι) Τα κριτήρια αξιολόγησης πρέπει να είναι γνωστά στους μαθητές.

κ) Στις ασκήσεις πρέπει να διακρίνεται πάντα μια συνοχή ως προς τα συμφραζόμενα ή το περιεχόμενο, ακόμα και όταν ελέγχονται η γραμματική ή το λεξιλόγιο.

Ο δάσκαλος θα πρέπει να αποφεύγει οτιδήποτε θα προκαλούσε στην τάξη πίεση για επιδόσεις και βαθμούς.

Σχετικά με το σημείο 3:

Η μέτρηση των επιδόσεων έχει επίσημο χαρακτήρα. Διαφέρει από την επιβεβαίωση της επιτυχίας στο ότι με τη βοήθειά της δίνονται επίσημοι βαθμοί, οι οποίοι επιτρέπουν π.χ. την είσοδο στα ΑΕΙ ή την πρόσβαση σε κάποιο επάγγελμα κ.ά. Γι' αυτόν το λόγο η μέτρηση των επιδόσεων παίζει ένα σημαντικό ρόλο. Τα τεστ ελέγχου εξοικειώνουν ακόμα τους μαθητές με τις τεχνικές και το πιθανό περιεχόμενο των επίσημων εξετάσεων.

Οι απαιτήσεις στα διαγωνίσματα αντιστοιχούν εν μέρει σ' αυτές που ζητούνται στο πεδίο της επιβεβαίωσης της επιτυχίας. Είναι σημαντικό και σύμφωνο με τα βασικά σημεία αυτού του αναλυτικού προγράμματος:

– να έχουν περισσότερο βάρος οι επικοινωνιακές ασκήσεις από ότι εκείνες που ελέγχουν τη μορφοσύνταξη

– να είναι σημαντικά μεγαλύτερες οι απαιτήσεις στην πρόσληψη πληροφοριών απ' ότι εκείνες στα άλλα επιμέρους πεδία των ασκήσεων

– στην αξιολόγηση των επικοινωνιακών ασκήσεων η ορθότητα στη μορφή της γλώσσας είναι ένα μόνο κριτήριο. Σπουδαίο είναι επίσης να γίνεται ο μαθητής κατανοητός και να μπορεί να εκφράζεται ανάλογα με την εκάστοτε κατάσταση επικοινωνίας.

Anhang 1: SPRECHHANDLUNGEN

Für die folgenden Sprechhandlungen sollten im Deutschunterricht des Gymnasiums Redemittel erarbeitet werden. Bei den angegebenen Redemitteln handelt sich nicht um eine umfassende Aufzählung, sondern um Beispiele. Die Liste des Sprechhandlungen mub entsprechend den Themen und Situationen des Unterrichts bzw. eines zu erstellenden Lehrwerks ergänzt werden. Die Zuordnung der Sprechhandlungen zu den einzelnen Lernjahren mub entsprechend den Bedürfnissen des Unterrichts oder eines zu erstellenden Lehrbuchs vorgenommen werden.

Die Sprechhandlungen, die im Deutschunterricht des Gymnasiums schon erarbeitet wurden, wurden nochmals in die Liste mitaufgenommen.

Die im Lykio neu hinzukommentden Sprechhandlungen sind besonders gekennzeichnet (fett gedruckt).

SPRECHHANDLUNG	REDEMITTEL FÜR DEN UNTERRICHT (Beispiele)	REDEMITTEL FÜR ANDERE SITUATIONEN (Beispiele)
SOZIALE KONTAKTE		
SICH SELBST UND ANDERE VORSTELLEN	Ich bin Maria Das ist Klaus Mein Name ist...	
NAME, ALTER UND HERKUNFT ERFRAGEN ... UND NENNEN	Wie heißt du? Wie alt bist du? Woher kommst du? Ich heiße ... Ich bin ... alt. Ich komme aus ...	
SICH BEGRÜSSEN UND VERABSCHIEDEN	Guten Tag! / Hallo! Tschüs! / Auf Wiedersehen!	
NACH DEM BEFINDEN FRAGEN UND DARAUF REAGIEREN	Wie geht's? Gut! / Danke, ...	
SICH ENTSCHULDIGEN UND DARAUF REAGIEREN	Das tut mir leid! Ist schon gut!	
JEMANDEN ANSPRECHEN UND DARAUF REAGIEREN	**Darf ich Dich/Sie etwas fragen? Ja, bitte**	**(Telefonat) Hallo, hier ist Dimitri (Gerou)! Ich möchte mit Frau Meier sprechen/Kann ich bitte mit Peter sprechen? Ja, am Apparat Nein hier ist Weber. Sie sind falsch verbunden./Peter ist im Moment nicht da.**
GUTE WÜNSCHE AUSSPRECHEN UND DARAUF REAGIEREN	**Viel Glück! Viel Spaß! Herzlichen Glückwunsch! Vielen Dank!**	
EINE ANERKENNUNG AUSSPRECHEN	**Gut gemacht!**	**Nett, daß du mir bei den Matheaufgaben geholfen hast.**

JEMANDEN EINLADEN UND DARAUF REAGIEREN			**Hast du Lust, zu meiner Party zu kommen?** **Leider habe ich keine Zeit.**
SICH VERABREDEN UND DARAUF REAGIEREN			**Wann wollen wir uns treffen?** **Geht es am Montag?** **Nein, das geht nicht.**
<u>GESPRÄCHSABLAUF SICHERN</u>			
EIN GESPRÄCH EINLEITEN			**Hör mal.**
EIN GESPRÄCH BEENDEN			**Ich muß jetzt weg.**
JDN. UNTERBRECHEN/UMS WORT BITTEN		Ich habe (noch) eine Frage.	
UM AUSDRUCKSHILFE BITTEN / DEUTSCHE BEZEICHNUNG ERFRAGEN/NENNEN		Was ist êáñÝêéá? Wie heißt das auf Deutsch? Das heißt ...	
NACHFRAGEN, UM WIEDERHOLUNG BITTEN		Wie bitte? Noch einmal bitte!	
VERSTEHEN/NICHTVERSTEHEN SIGNALISIEREN		Klar! Das verstehe ich nicht!	
NICHTWISSEN AUSDRÜCKEN		Das weiß ich nicht.	
<u>MITTEILUNG</u>			
IDENTIFIZIEREN, BENENNEN	Das heißt "Buch".		Das ist ein Turbo.
BESITZ/ZUGEHÖRIGKEIT AUSDRÜCKEN	Das ist mein Buch/ Bleistift!		Das ist mein Vater.
HANDLUNGEN BESCHREIBEN	Panos stört mich!		Maria geht ins Kino.
PERSONEN BESCHREIBEN UND CHARAKTERISIEREN KÖRPERTEILE BENENNEN.			Sie hat blaue Augen. Sie ist groß. Ihr Haar ist blond.
GEGENSTÄNDE BESCHREIBEN UND CHARAKTERISIEREN	Mein Bleistift ist rot. Deine Schultasche ist ziemlich groß.		Das Auto ist toll. Das sind neue Jeans.
SCHULFÄCHER BENENNEN	Ich habe Deutsch und Mathe im Frondistirio.		
ÜBER STUNDENPLAN SPRECHEN	Donnerstags haben wir Deutsch.		
ÜBER SPORTARTEN, HOBBYS SPRECHEN			Ich spiele Fußball.

PREISE ERFRAGEN UND NENNEN			Was kostet ...? Wie teuer ist ...? Das kostet ...
RECHNEN			4 plus 7 ist 11
BEDINGUNGEN UND FOLGERUNGEN AUSDRÜCKEN	Wenn du mir nicht hilfst, kann ich das nicht.		Wenn ich Zeit habe, gehe ich ins Kino.
BEGRÜNDEN	Ich habe die Hausaufgaben nicht gemacht, weil ich krank war.		Er trägt Jeans, da die in Mode sind.
ZWECK, BESTIMMUNG ANGEBEN			**Ich muß jetzt gehen, damit ich den Schulbus nicht verpasse.**
ÄUßERUNGEN VON SICH SELBST ODER DRITTEN WIEDERGEBEN			**Peter hat gesagt, daß er Gaby toll findet.** **Ich habe gefragt, wie teuer das Ticket ist.**
VERSPRECHEN, ETWAS ZU TUN		**Gut, das mache ich.**	
ANBIETEN, ETWAS ZU TUN, UND DARAUF REAGIEREN		**Kann ich dir helfen?** **Ja, klar!**	
<u>STELLUNGNAHME</u>			
VERSICHERN/BESTÄTIGEN		Ja, das stimmt! Das ist richtig!	
VERNEINEN, NEGATIV BEURTEILEN		Nein! / Das stimmt nicht! Das ist falsch!	
ZUSTIMMEN, ABLEHNEN		Ja, das geht. Nein, da kann ich nicht.	
GLAUBEN/ÜBERZEUGUNG AUSDRÜCKEN	Ich glaube, Sie haben einen Fehler gemacht.		Ich bin sicher, daß sie heute kommt.
VERMUTUNG AUSDRÜCKEN	Vielleicht dauert das länger?		Sie bringt bestimmt Schallplatten mit.
WICHTIGKEIT AUSDRÜCKEN		**Es ist wichtig, daß du morgen pünktlich bist.** **Den Film mußt du dir unbedingt ansehen.**	
ZUSTIMMEN/ABLEHNEN		**Ich habe keine Lust.** **Ich bin dafür/dagegen.** **Das glaube ich auch.**	

GEFÜHLE / STIMMUNGEN / GEFALLEN		
GEFALLEN/MISSFALLEN AUSDRÜCKEN	Was? Schon wieder Grammatik?	Das Buch ist gut/ finde ich spannend.
BEWERTEN/KOMMENTIEREN	Prima! / Gut! Die Übung ist doch leicht!	Musaka mag ich! Ich finde, daß das Buch sehr teuer ist.
VERGLEICHEN	Der Text ist schwerer als der erste.	Maria ist kleiner als Klaus.
VORLIEBEN AUSDRÜCKEN	Ich mag diese Übungen am liebsten.	Ich finde Basketball besser!
BEFINDLICHKEIT AUSDRÜCKEN	Wir sind schon müde.	
BEDAUERN AUSDRÜCKEN	Das tut mir leid.	
HOFFNUNG AUSDRÜCKEN	Hoffentlich ist der Text nicht so schwer.	Hoffentlich darf ich kommen!
SYMPATHIE/ANTIPATHIE AUSDRÜCKEN	Ich finde sie/ihn (nicht) sehr sympathisch/nett. Wir verstehen uns (nicht) besonders gut.	
SORGE AUSDRÜCKEN		Ich habe Angst, daß etwas passiert ist.
EINE WUNSCHVORSTELLUNG AUSDRÜCKEN	Ich hätte gern noch einen Monat länger Ferien.	
FREUDE/BEDAUERN AUSDRÜCKEN	Ich freue mich.	Schön, daß du kommen kannst.
ZUFRIEDENHEIT/UNZUFRIEDENHEIT AUSDRÜCKEN	Ich habe keine Lust mehr. Ich finde, du hättest wenigstens anrufen können.	Der Film war toll. Im Urlaub habe ich nette Leute kennengelernt.
GLEICHGÜLTIGKEIT/ GELASSENHEIT AUSDRÜCKEN	Das ist mir egal/gleich. Das interessiert mich nicht.	
ENTTÄUSCHUNG AUSDRÜCKEN	Schade, daß du nicht kommen kannst. Vielleicht klappt es ja ein anderes Mal.	
ERSTAUNEN/ÜBERRASCHUNG AUSDRÜCKEN	Das ist aber komisch!	

INTENTIONEN		
UM ERLAUBNIS BITTEN	Kann ich das Fenster aufmachen?	Darf ich ins Kino gehen?
GEBOTE/VERBOTE	Hier sollen wir schreiben. Das dürfen wir nicht.	Hier mußt du warten. Heute abend darf ich nicht ausgehen.
WUNSCH/ABSICHT ÄUSSERN, NACH WUNSCH/ABSICHT FRAGEN	Ich möchte (zuerst) lesen. Willst du anfangen?	Ich möchte Fußball spielen. Willst du mitkommen?
IRREALE AUSSAGEN	Wenn wir frei hätten, könnten wir einen Ausflug machen.	Wenn ich Millionär wäre, hätte ich viel Geld.
ZEITLICHE EINORDNUNG		
UHRZEIT ERFRAGEN UND NENNEN	Wie spät ist es? Es ist ... Uhr.	
TERMINVORSCHLÄGE MACHEN	Können wir den Test auch am Montag schreiben?	Gehen wir am Samstag schwimmen?
VORGANG/TATBESTAND NACH DER ZEIT EINORDNEN	Wir schreiben den Test schon morgen.	Wann kommst du? Ich komme morgen.
NACH VERGANGENEM FRAGEN	Haben Sie den Test korrigiert?	Was hast du gestern nachmittag gemacht?
ÜBER VERGANGENES BERICHTEN	Wir haben einen Ausflug gemacht.	
ÜBER VORGÄNGE IN IHRER ZEITLICHEN REIHENFOLGE BERICHTEN		Zuerst sind wir nach Patras gefahren dann ... Danach ... ... zum Schluß
RÄUMLICHE EINORDNUNG		
EINEN TATBESTAND NACH DEM ORT EINORDNEN	Wo ist dein Buch? Da ist es.	Wo ist Klaus? Er ist hier.
NACH DEM WEG FRAGEN, DEN WEG BESCHREIBEN		Wo ist ...? Wie komme ich ...? Hier geradeaus. Da drüben links.
MODALITÄT		
FÄHIGKEIT / MÖGLICHKEIT AUSDRÜCKEN	Ich kann das. Versteht du das?	Kannst du schwimmen? Ich kann Geige spielen

NOTWENDIGKEIT AUSDRÜCKEN	Muß das jetzt sein?	Ich muß heute endlich mal was lernen.
<u>AUFFORDERN ZUM SPRECHEN/HANDELN BZW. UNTERLASSUNG</u>		
JDM. FRAGEN, AUFFORDERN ZUM SPRECHEN		Was für ein Fahrrad hast du? Wem gehört das Buch? Gehst du oft in die Disco?
JMD. BITTEN/AUFFORDERN ZUM HANDELN		Würdest du bitte weiterlesen.. Ruf mich doch mal an! Könnte ich bitte noch ein Stück Kuchen haben.
ETWAS VORSCHLAGEN, VORSCHLÄGE ANNEHMEN/ ABLEHNEN		Ich schlage vor, daß wir ein Taxi nehmen. Einverstanden/ Ich würde lieber mit dem Bus fahren.
JMD. ETWAS RATEN/ABRATEN		Das würde ich auch tun. Das würde ich nicht tun.
<u>ALLGEMEINBEGRIFFLICHE AUSSAGEN</u>		
EINEN VORGANG/ TATBESTAND EINORDNEN NACH ART UND WEISE	Schreib das so, wie ich das gesagt habe.	Er springt weit und hoch.

Anhang 2: GRAMMATIK

Die im folgenden aufgelisteten Grammatikstrukturen stellen den grammatikalischen Lernstoff für die Klassen 1 bis 3 dar. Die Strukturenliste kann je nach Bedarf leicht erweitert werden. bei der Verteilung der einzelnen grammatischen Phänomene auf die drei Lehrjahre handelt es sich um einen Vorschlag. Im Unterricht bzw. bei der Erarbeitung eines Lehrbuchs kann davon abgewichen werden.

Klasse 1

SATZTYPEN
- Konzessivsätze
- Infinitivsätze mit "zu" — *Ich habe Lust.....zu*

SATZBAUPLÄNE
- *Ich denke an dich.*
- *Er spricht mit ihm.*
- *Er aß, obwohl er keinen Hunger hatte.*
- *Er hatte keinen Hunger, trotzdem aß er.*
- *Er hatte Durst. Deshalb kaufte er eine Cola.*
- *Er kaufte eine Cola, denn er hatte Durst.*
- *Ich habe Lust, einen Ausflug zu machen.*

ERGÄNZUNGEN
- Präpositionalergänzungen: Ich verlasse mich auf meinen Freund

VERBEN
- Wdhlg: Perfekt regelmäßig/unregelmäßig,Präteritum regelmäßig/unregelmäßig
- neu: Verben mit Reflexivpronomen im Akkusativ *(Ich erkundige mich)*
  Verben mit Reziprokpronomen *(Sie treffen sich)*
  Verben mit Präposition + Akk. *(warten auf, danken für, denken an)*
  Verben mit Präposition + Dativ *(gehören zu, teilnehmen an, warnen vor)*

NOMEN
- Wdhlg: Nomendeklination Nominativ, Akkusativ, Dativ *(Mensch, Löwe, Nachbar etc.)*
- Wdhlg und Ergänzung "n"-Deklinationen

PRONOMEN
- Reflexivpronomen alle Personalformen im Akkusativ *(mich, sich, dich)*
- Posesivpronomen alle Personalformen im Dativ *(deinen, meinem, deinem)*
- Reziprokpronomen *(sich einander)*
- Pronominaladverb *(daran, darauf, worauf, woran)*

PRÄPOSITIONEN

- Wdhlg von Präpositionen mit Akkusativ und Dativ/ Wechselpräpositionen

- *zwischen* (temporal)	*zwischen den Pausen*
- *in* (temporal)	*in dieser Woche*
- *bis* (temporal)	*bis heute, bis zum 16. Mai*
- *von...bis*	*von gestern bis heute*
- *bis zu*	*Bis zu seinem Geburtstag*
- *seit*	*Seit einem Monat*
- sonstige Funktionen:	
z.B. *vor*	*Angst haben vor dem Hund*
auf	*Ich freue mich aufdie Ferien*
durch	*Die Bäume sterben durch die Abgase*
für/gegen sein	*Ich bin für Recycling und gegen Umweltverschmutzung*
aus	*aus Stolz, aus Seide*

KONNEKTOREN

- Wdhlg: *als/wenn*
- Wdhlg: *daß/weil, denn, deshalb, deswegen*
- *obwohl - trotzdem*

NEGATION

- Wdhlg von "*nicht*" und "*kein*"

ADJEKTIVE

- Adjektiv-Deklination Wdhlg.: Nominativ, Akkusativ
  neu: Dativ
- Wdhlg. Komparativ- und Superlativformen
- Adjektive als Nomen: (*eine Deutsche, die Deutschen*)

Klasse 2

SATZTYPEN
- Finalsätze: *um...zu, damit,*
- Infinitivkonstruktionen: "*ohne...zu*", "*anstatt...zu*"
- Nebensätze: "*ohne...daß*"

SATZBAUPLÄNE
- *Sibylle geht ins Kino, um ihren Lieblingsfilm zu sehen.*
- *Die Eltern geben Patrik Geld, damit er ins Kino gehen kann.*
- *Wir hören sie Klavier spielen.*
- *Ich lasse mein Fahrrad reparieren.*
- *Sie sah fern, anstatt....*
- *Sie geht in die Disco, ohne ihre Eltern zu fragen (ohne ....gefragt zu haben).*

ERGÄNZUNGEN
- Verbativ-Ergänzungen: *Laß das stehen!*

VERBEN
- Werden-Passiv: Präsens, Präteritum, Perfekt *(Der Brief wird geschrieben, wurde geschrieben, ist geschrieben worden)*
- Werden-Passiv und Modalverben: Präsens und Präteritum *(Der Brief muß geschrieben werden, mußte geschrieben werden)*
- Sein-Passiv *(Der Brief ist geschrieben.)*
- Verben, die wie Modalverben benutzt werden: "*sehen*", "*hören*", "*lassen*"; Präsens, Präteritum *(Ich höre ihn singen. Ich hörte ihn singen.)*

NOMEN
- Genitiv *(des Vaters, der Mutter, des Kindes, des Menschen)*
- Genitiv bei Eigennamen *(Marias Buch)*

PRÄPOSITIONEN
- Genitiv: *während, statt, trotz, wegen (Während des Essens)*

KONNEKTOREN
- *damit/um...zu*
- *anstatt...zu/anstatt...daß*
- *ohne...zu/ohne...daß*

ADJEKTIVE
- Genitiv

Klasse 3

SATZTYPEN
- Relativsätze
- indirekte Fragesätze
- temporale Nebensätze

SATZBAUPLÄNE

- *Ich mag Lehrer, die gerecht sind.*
- *Ich weiß nicht, ob man Eintritt bezahlen muß.*
- *Nachdem ich die Hausaufgaben gemacht habe, gehe ich schwimmen.*

VERBEN
- Plusquamperfekt (regelmäßige, unregelmäßige Verben): *(Er hatte geantwortet. Er war gekommen.)*
- Futur I : temporale Verwendung *(Er wird (morgen) vereisen.)*
- Konjunktiv II der Gegenwart (Wdhlg)
- Konjunktiv II der Vergangenheit: *(Er hätte geholfen. Er wäre gerne mitgefahren.)*

PRONOMEN
- Relativpronomen: *der, die, das* (Singular/Plural) Nominativ, Akkusativ, Dativ
- "*wo*" in lokaler Bedeutung als Ersatz für Präposition und Artikel im Dativ *(in dem, auf dem)*

KONNEKTOREN
- *nachdem, seit, bis*
- *bevor, während*
- *ob*

NEGATION

- noch (ein)	....kein mehr
- noch	....nicht mehr
- noch etwas	....nichts mehr
- nochmal	....nie mehr
- schon (ein)	....noch kein
- schon	....noch nicht
- schon etwas	....noch nichts
- schon mal	....noch nie

Anhang 3: GRAMMATIK GYMNASIUM

Der Anhang 3 ist eine Gegenüberstellung des grammatikalischen Lernstoffs der Klassen 1 bis 3 Gymnasium (linke Seite) und des Lernstoffs der Klassen 1 bis 3 Lykio (rechte Seite).
der Lernstoff ist ist in diesem Anhang nicht nach Klassen gegliedert, sondern nach Kategorien geordnet und dient als Übersicht.
Die Gliederung nach Klassen für das Gymnasium siehe: "Curriculum für den Unterricht der deutschen Sprache in den Klassen 1 bis 3 des Gymnasiums, Athen: Mai 1993" und für das Lykio, Anhang 2 dieses Curriculums.

SATZTYPEN	
- Aussagesatz:	- Subjekt-Erststellung (*Rudi kommt*) - Inversionsstellung (*Da ist Erika*) - Satzklammer bei trennbaren Verben (*Sie **steht** morgens immer um 7 Uhr **auf***) - Satzklammer des finiten und des infiniten Verbs (*Leider **kann** er heute nicht **kommen**.*)
- Fragesatz:	- Satzfrage (*Kommst du heute?*) - *w*-Frage (*Was machen wir?*) - Alternativfrage mit *oder* (*Möchtest du Tee oder Milch?*) - Satzklammer bei trennbaren Verben (***Steht** sie morgens immer um 7 Uhr **auf**?*) - Satzklammer des finiten und des infiniten Verbs (***Kannst** du denn nicht **kommen**?*)
- Ausrufesatz	- *Komm bitte!*
- Satzwörter	- *Danke!*
- Nebensatz:	- Stellung des finiten und des infiniten Verbs (*..., daß sie morgen hier **ist** / ..., weil du nicht **gekommen bist***) - mit *als, wenn*
- Vergleich:	- *Karl ist so **groß wie** Elke / Das Motorrad fährt **schneller als** das Auto / Karen schwimmt **am schnellsten***

SATZBAUPLÄNE	
- $V + E_{NOM}$	*Hans lacht*
- $V + E_{NOM} + E_{AKK}$	*Monika kennt Beate*
- $V + E_{NOM} + E_{SIT}$	*Peter ist im Schwimmbad* - "WO"
- $V + E_{NOM} + E_{SUB}$	*Herr Klein ist unser Lehrer* - "Prädikatsnomen"
- $V + E_{NOM} + E_{QUAL}$	*Maria ist krank* - "prädikatives Adjektiv"
- $V + E_{NOM} + E_{DIR}$	*Sofia kommt aus Griechenland* - "WOHER"
- $V + E_{NOM} + E_{DIR}$	*Hans fährt nach Köln* - "WOHIN"
- $V + E_{NOM} + E_{AKK} + E_{QUAL}$	*Sie findet das Spiel schön*
- $V + E_{NOM} + E_{DIR}$	*Wir gehen in den Wald* - "WOHIN"
- $V + E_{NOM} + E_{DAT}$	*Christa hilft ihren Kindern*
- $V + E_{NOM} + E_{DAT} + E_{AKK}$	*Maria schenkt ihm Blumen*

ERGANZUNGEN

- Nominativergänzung als Eigenname (**Peter** kommt), Nominale Gruppe (**Das Kind** spielt) und Pronomen (**Ich** kann nicht)
- Akkusativergänzung als Eigenname (Wir fragen **Marianne**), Nominale Gruppe (Lisa malt **das Bild**) und Pronomen es/sie (Wir fragen **sie**)
- Situativergänzung als Präpositionale Gruppe (Der Hund ist **im Garten**) und Ortsadverb (Der Papagei ist **hier**)
- Direktionalergänzung (WOHIER) mit "aus + Städte-/Ländername" (Kurt kommt **aus Hamburg**)
- Qualitativeergänzung als Adjektiv (Das Mofa ist **rot**)
- Subsumptivergänzung als Nominale Gruppe (Mein Vater ist **Lehrer**)
- Nominativergänzung
  - als Personalpronomen (alle Personalformen)
- Akkusativergänzung
  - als Personalpronomen (alle Personalformen)
  - mit ein/kein als Pronomen (Ich habe **keinen**)
  - als Ergänzugssatz / Objektsatz (Ich weiß, **daß sie kommt**)
- Direktionalergänzung (WOHIN) mit nach (Wir fahren **nach Kreta**) und zu (Ich gehe **zu Petra**)
- Infinitivergänzung bei Modalverben (Jutta kann **gut singen**)
- Ergänzungen mit ein/kein als Pronomen (Da ist **eine**)
- Akkusativergänzung als Nebensatz/Objektsatz (Ich weiß nicht, **daß sie kommt**)
- Dativergänzung als Nominale Gruppe (Das gehört **ihrem Freund**) und Pronomen (Das gefällt **mir**)
- Direktionalergänzung als Präpositionale Gruppe (Wir fahren **in die Stadt**)

ANGABEN

- Ort : als Präpositionale Gruppe (**Im Institut** lernen wir Deutsch) und als Adverb (Schreib **hier**)
  Präpositionale Gruppen mit den Ortspräpositionen (bei der Freundin) - vgl."Präpositionen"
- Zeit : als Präpositionale Gruppe bei Monatsnamen, Jahreszeiten, Tageszeiten und Wochentagen (**Im August / Sommer** fahren wir nach Skopelos / **Am Morgen / Montag** feiern wir), als Adverb (**Morgen** fahren wir weg) und bei der Uhrzeit (umgangssprachlich - um halb vier)
  Datum (Sie kommt am 26 Mai 1993)
  offizielle Uhrzeit (17.43 Uhr)
  Nebensatz mit als und wenn
  Präpositionale Gruppe mit vor/nach (**vor/nach** dem Essen)
- Art/Weise mit (Ich gehe **mit Martin** spazieren), Maria lacht **laut**, Sie rennt so/**sehr** schnell
- Kausal : mit denn und weil (Sie kommt nicht, **weil** es regnet / Sie kommt nicht, **denn** es regnet)
- Bedingung : Nebensatz mit wenn

ATTRIBUTE DES NOMENS

- Präpositionale Gruppe (Pommes frites **mit Ketchup**)
- Apposition (meine Freundin **Sabine**)
- Präpositionale Gruppe mit pro (fünf Mal **pro Woche**)
- Präpositionale Gruppe mit von (die Mutter **von Ernst**)
- Adjektiv : Akkusativ Sing / Plur beim unbestimmten Artikel (den **roten** Rock/ **dunkle** Schuhe)
- Adjektiv : Nominativ / Akkusativ mit bestimmtem und unbestimmtem Artikel, auch Komparativ -/ Superlativformen

VERBEN

- sein/haben : alle Personalformen im Präsens Indikativ
- regelmäßige Verben : alle Personalformen im Präsens Indikat./ Imperativ 2. Person Singular und Plural (Kommt mit ! Kommt mit !)
- trennbare Verben (Kommt **mit**)
- Präsens : - Vokalwechsel (ich sehe/ du siehst)
  - auf -eln und - ern (basteln/ dauern)
- Präteritum : - von sein und haben, können, wollen und müsssen (alle Personalformen)
- Perfekt : - regelmäßige Verben
- Perfekt unregelmäßige Formen
- Präteritum der übrigen Modalverben
- Konj. II von sein/haben/ der Modalverben/ würde + Verb (Wenn ich Pele wäre, könnte ich gut Fußball spielen / Ich würde jetzt gern Eis essen)
- werden als Vollverb (alle Personalformen)

MODALVERBEN

Können/ wollen / müssen als Vollverb in allen Personalformen im Präsens Indikativ (Sie **will Kuchen** / Ich **kann nicht**)
dürfen / können/ möcht-/ müssen / wollen in den grundlegenden Funktionen (alle Personalformen im Präsens)
Wiederholung und Vertiefung der Grundfunktionen, sollen

NOMEN

Nominativ / Akkusativ Singular und Plural von regelmäßigen Nomen
Dativ Singular /Plural in Präpositioanalen Gruppen (in den Häusern)
n- Deklination (den Herrn)

ADJEKTIV

Komparativ - und Superlativformen

ARTIKELWÖRTER

- definit:
  - Nominativ/Akkusativ mask./fem./neutr. Sing. (*der/die/das/den*)
  - Nominativ/Akkusativ Plural (*die*)
  - Dativ Sing./Plur. in Präpositionalen Gruppen (*in der Schule / auf den Straßen*)
  - zusammengezogene Formen bei Präpositionen (*im/zur*)
- indefinit:
  - Nominativ/Akkusativ Singular von *ein, kein* (*ein/keine ...*)
  - Nominativ/Akkusativ Plural (0 - ohne Artikel)
  - *viele/alle* (*Ich habe* ***viele*** *Freunde*)
  - *viele, wenige, einige* (*Ich habe viele Freunde*)
- possessiv:
  - Nominat./Akkusat. Sing. und Plur. (*mein/dein/seine/deine/ihren ...*)
  - alle Formen im Dativ in Präpositionalen Gruppen (*in* ***meinem*** *Zimmer*)

PRONOMEN

- Frage:	*wer / was / wie / wo / woher / wann / wieviel / wie oft / wie lange*
	wen, wohin, warum
	welch-/was für... (entsprechend den Kasus der attributiven Adjektive)
	wem/wen, auch mit Präposition (*mit wem / für wen*)
- Person.:	alle Personalformen im Nominativ, *sie/es* auch im Akkusativ
	alle Personalformen im Nominativ/Akkusativ
- Indefinita:	*alle* im Nominativ und Akkusativ (*Alle sind da*)
	niemand, alle, nichts im Nominat. und Akkusat. (*Ich sehe nichts / Alle sind hier*), *man* im Nominativ
	etwas, viel, wenig (*Das ist nicht viel*)
- demonstr.:	*der/die/das* (*Die ist schön*)

PRÄPOSITIONEN

- *in* + Ort (*in Hamburg / im Garten*)
- *aus* (*aus Deutschland*)
- *von* (possessivisch - *der Vater von Martha*)
- *um* + Uhrzeit (umgangssprachlich - *um halb fünf*)
- *im* + Monat/Jahreszeit (*im Mai/Sommer*)
- *am* + Wochentag (*am Montag*)
- *pro* (*pro Stunde*)
- Lokalpräpositionen beim Dativ (*an/auf/bei/hinter/neben/über/unter/vor/ zwischen*)
- *nach* und *zu* (Richtung - *Wir fliegen nach Köln / Ich fahre zu Maria*
- *um* (Uhrzeit offiziell)
- *am* + Datum (am 14. Mai)
- Wechselpräpositionen Ort/Richtung (Dativ/Akkusativ)
- *durch* (*Wir fahren durch Hamburg*)
- *mit/ohne* (*mit/ohne Salz*)
- *vor/nach* temporal (*vor/nach der Pause*)
- *für* (*Das ist für Maria/dich*)
- *gegen* (*Ich spiele gegen Hans*)

KONNEKTOREN, nebengeordnet: *und, oder*
aber
daß, denn/weil (untergeordnet), *also* (Folge), *auch/dann* (temporal)
- nebengeordnet - *nicht ... sondern, deshalb*
- untergeordnet - *wenn* (konditional und temporal)
- *als* (temporal)

ZAHLEN
von 1 bis 500
bis 1000

ORDINALZAHLEN
1. bis 31
bis 100

NEGATION
nicht, nein

Anhang 3: GRAMMATIK LYKIO

-SATZTYPEN

- Konzessivsätze
- Infinitivsätze mit "*zu*" — *Ich habe Lust.....zu*
- Finalsätze, *um...zu, damit,*
- Infinitivkonstruktionen "*ohne...zu*", "*anstatt...zu*"
- Nebensätze "*ohne...daß*"
- Relativsätze
- indirekte Fragesätze
- temporale Nebensätze

SATZBAUPLÄNE

- Ich denke an dich.
- Er spricht mit ihm.
- Er aß, obwohl er keinen Hunger hatte.
- Er hatte keinen Hunger, trotzdem aß er.
- Er hatte Durst. Deshalb kaufte er eine Cola.
- Er kaufte eine Cola, denn er hatte Durst.
- Ich habe Lust, einen Ausflug zu machen.
- Sibylle geht ins Kino, um ihren Lieblingsfilm zu sehen.
- Die Eltern geben Patrik Geld, damit er ins Kino gehen kann.
Wir hören sie Klavier spielen
- Ich lasse mein Fahrrad reparieren.
- Ich mag Lehrer, die gerecht sind.
- Ich weiß nicht, ob man Eintritt bezahlen muß.
- Nachdem ich die Hausaufgaben gemacht habe, gehe ich schwimmen.
- Sie sah fern, anstatt....
- Sie geht in die Disco, ohne ihre Eltern zu fragen.
(ohne ... gefragt zu haben)

-ERGÄNZUNGEN

- Präpositionalergänzungen: — *Ich verlasse mich auf meinen Freund*
- Verbativ-Ergänzungen: — *Laß das stehen!*

VERBEN

- Wdhlg: Perfekt regelmäßig/unregelmäßig Präteritum regelmäßig/unregelmäßig
- neu: Verben mit Reflexivpronomen im Akkusativ: *Ich erkundige mich*
  Verben mit Reziprokpronomen: *Sie treffen sich*
  Verben mit Präposition + Akk.: *warten auf, danken für, denken an*
  Verben mit Präposition + Dativ: *gehören zu, teilnehmen an, warnen vor*
- Werden-Passiv: Präsens, Präteritum, Perfekt: *Der Brief wird geschrieben, wurde geschrieben, ist geschrieben worden.*
- Werden-Passiv und Modalverben: Präsens und Präteritum: *Der Brief muß geschrieben werden, mußte geschrieben werden.*
- Sein-Passiv: *Der Brief ist geschrieben.*
- Verben, die wie Modalverben benutzt werden: *sehen, hören, lassen*; Präsens, Präteritum: *Ich höre ihn singen. Ich hörte ihn singen.*
- Plusquamperfekt (regelmäßige, unregelmäßige Verben): *Er hatte geantwortet. Er war gekommen.*
- Futur I : temporale Verwendung: *Er wird (morgen) vereisen.*
- Konjunktiv II der Gegenwart (Wdhlg)
- Konjunktiv II der Vergangenheit: *Er hätte geholfen. Er wäre gerne mitgefahren.*

NOMEN

- Wdhlg: Nomendeklination Nominativ, Akkusativ, Dativ *(Mensch, Löwe, Nachbar etc)*
- Wdhlg und Ergänzung n.Deklinationen
- Genitiv *(des Vaters, der Mutter, des Kindes, des Menschen)*
- Genitiv bei Eigennamen *(Marias Buch)*
-
-

PRONOMEN

- Reflexivpronomen alle Personalformen im Akkusativ *(mich, sich, dich)*
- Posesivpronomen alle Personalformen im Dativ *(deinen, meinem, deinem)*
- Reziprokpronomen *(sich einander)*
- Pronominaladverb *(daran, darauf, worauf, woran)*
- Relativpronomen: *der, die, das* (Singular/Plural) Nominativ, Akkusativ, Dativ
- "*wo*" in lokaler Bedeutung als Ersatz für Präposition und Artikel im Dativ *(in dem, auf dem)*
-.
-.

PRÄPOSITIONEN

- Wdhlg von Präpositionen mit Akkusativ und Dativ/Wechselpräpositionen

- *zwischen* (temporal)	*zwischen den Pausen*
- *in* (temporal)	*in dieser Woche*
- *bis* (temporal)	*bis heute, bis zum 16. Mai*
- *von...bis*	*von gestern bis heute*
- *bis zu*	*Bis zu seinem Geburtstag*
- *seit*	*Seit einem Monat*
- sonstige Funktionen:	
-z.B. *vor*	*Angst haben vor dem Hund*
auf	*Ich freue mich auf*
durch	*Die Bäume sterben durch die Abgase*
für/gegen sein	*Ich bin für Recycling und gegen Umweltverschmutzung*
	aus (Stolz, Seide)
- Genitiv: *während, statt, trotz, wegen*	*Während des Essens*

-

KONNEKTOREN

- Wdhlg: *als/wenn*
- Wdhlg: *daß/weil, denn, deshalb, deswegen*
- *obwohl - trotzdem*
- *damit/um...zu*
- *anstatt...zu/anstatt...daß*
- *ohne...zu/ohne...daß*
- *nachdem, seit, bis*
- *bevor, während*
- *ob*

NEGATION

- Wdhlg von "*nicht*" und "*kein*"

- noch (ein)	....kein mehr
- noch	....nicht mehr
- noch etwas	....nichts mehr
- nochmal	....nie mehr
- schon (ein)	....noch kein
- schon	....noch nicht
- schon etwas	....noch nichts
- schon mal	....noch nie

ADJEKTIVE

- Adjektiv-Deklination, Wdhlg. Nominativ, Akkusativ
  neu: Dativ
- Wdhlg. Komparativ- und Superlativformen
- Adjektive als Nomen:(*eine Deutsche, die Deutschen*)
- Genitiv

Στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος.

Αθήνα, 11 Σεπτεμβρίου 1997

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Δ. ΑΡΣΕΝΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ